

Քեյ
Օ.Ա.Մ.Տ. 173

№ 1. Eldono de «Societo Esperantista Kaŭkaza» № 1.
№ 1. Հրատ. Հովհաննան Էսպերանտիստ րնկերութեան № 1.

ԴԵՍԵՏԻՐԷ

ԷՍՊԵՐԱՆՏՕ

(ՄԻՋԵԶԴԵՍԻՆ)

ԼԵՂՈՒԻ

ԳԻՆԸ 25 ԿՈՊ.

Փոխադրեց և մշակեց
ՀԱՅԿ ՏԷՐ-ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՐԵԱՆ

491.99-1

S-37

Թ Ի Յ Լ Ի Ս

Presejo «PROGRESO», Tifliso. ■ Տպարան «Պրոգրես»,

1909

14.08.2013

3704

798
20 MAY 2010

Apr.
H 2-4546a

2-4546a

459.939.1

S-37

ԴԵՍԵԳԻՐՔ

ԵՄ

ԷՍՊԵՐԱՆՏՕ

(ՄԻՋԱԳԱՅԻՆ)

ԼԵՂՈՒԻ

Փոխարկեց եւ մտակեց

ՀԱՅԿ ՏԷՐ-ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՐԵԱՆ

ԿՈՎ. № 20595

Ի Զ Լ Ի Ս

Տպարան «Պրոգրես», Միքայելեան պր. № 102
1909

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍԳ

Էսպերանտո լեզուն ստեղծուեց 1887 թ. շնորհիւ
 դոկ. Լ. Զամէնհոֆի եւ Ներկայումս նա ա՛յն աստի-
 ճան տարածուած է աշխարհիս բոլոր կողմերում,
 ա՛յնքան բազմաթիւ հետետղներ ունի եւ այնպիսի մեծ
 նշանակութիւն է ստացել թէ՛ գիտական եւ թէ՛ ա-
 ռետրական աշխարհում, որ խօսել նրա կարեւորու-
 թեան մասին բոլորովին անելորդ է: Բաւական է, որ
 մարդս գիտենայ այս լեզուն եւ նա աշխարհիս որ
 կողմն էլ գնայ կրգտնէ իրեն հասկացող հասարակու-
 թիւն, այդ լեզուով խօսող մարդիկ, հիւրանոց, ճաշա-
 րան, որտեղ միայն այդ լեզուով են բացատրում:
 Թիֆլիսում տառեր չլինելու պատճառով ահագին
 դժուարութիւններ կրելուց յետոյ լոյս ընծայելով սոյն
 դասագիրքը, մենք նպատակ ենք ունեցել տալ մի հեշտ
 ձեռնարկ, որով, առանց ուսուցչի օգնութեան, հայերը
 կարողանան իրացնել լեզուն ամենակարճ ժամանա-
 կում՝ տասն օրում: Սոյն դասագրքից յետոյ արդէն
 կարող են ընթերցանութեամբ զբաղուել, որի համար
 կայ բաւական հարուստ գրականութիւն եւ աշխար-
 հիս վրայ Ներկայումս 70-ից անլի պարբերական
 (լրագիր, ամսագիր, շաբաթաթերթ) հրատարակու-
 թիւններ կան, որոնք իրենց արժողութեամբ շատ
 մատչելի են: Յանկացողները թող դիմեն Թիֆլիսի
 Առաջին արական Գիմնազիա՝ «Էսպերանտո» ընկե-
 րութեան: Անձամբ դիմողները պիտի գան կիրակի
 օրերը՝ 10—12 ժամին, կամ չորեքշաբթի երեկոները՝
 7—9 ժամին:

Հայկ Տէր-Աստուածատրեանց.

40794-67

Ն Ե Ր Ա Ծ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

ՏԵՌԵՐ ԵՒ ՆՐԱՆՑ ԵՐՏԵՆՆՈՒԹԻՒՆԸ. ՁԵՁՏ՝

Էսպերանտո լեզուն ունի 28 տառ:

Տառեր.	Տառերի ա- նունները.	Արտասան- ւում են ինչ- պէս հայերէն	Տառեր.	Տառերի ա- նունները.	Արտասան- ւում են ինչ- պէս հայերէն
Aa	— a	— ա	Kk	— ko	— կ
Bb	— bo	— բ	Ll	— lo	— լ
Cc	— co	— զ	Mm	— mo	— մ
Ĉĉ	— ĉo	— չ	Nn	— no	— ն
Dd	— do	— դ	Oo	— o	— օ
Ee	— e	— է	Pp	— po	— պ
Ff	— fo	— ֆ	Rr	— ro	— ռ
Gg	— go	— գ	Ss	— so	— ս
Ĝĝ	— ĝo	— ջ	Ŝŝ	— ŝo	— շ
Hh	— ho	— հ	Tt	— to	— տ
Ĥĥ	— ĥo	— խ	Uu	— u	— ու
Ii	— i	— ի	Ŭŭ	— ŭo	— ու (կարճ)
Jj	— jo	— յ	Vv	— vo	— վ
Ĵĵ	— ĵo	— յ	Zz	— zo	— զ

Ժամօթ. Jj տառը համապատասխանում է հայե-
րէն j տառին և առանձին վանկ չի կազմում. օրինակ՝
aj=այ, ej=էյ, oj=օյ, uj=ույ: Եթէ j տառը գտնուում
է ձայնաւորից առաջ այդ դէպքում ձայնաւորը փափ-
կանում է, ինչպէս օրինակ ja=եա, je=հ, jo=եօ,
ju=իւ:

Ll տառի արտասանութիւնը կէս փափուկ կէս
կոշտ է. օր.՝ la=լ'օ, lo=լ'օ, lu=լ'ու:

Ŭŭ տառը կիսաձայն է և գրւում է միայն a և e
տառերից յետոյ և արտասանւում է իբրև կարճ ու, մա-
սամբ հայերէն և և a կամ e-ի հետ կազմում է մի
վանկ. օր. aŭtuno=ա^{ու}տունօ, eŭnuko=է^{ու}նուկօ.

Շեշտ.—Շեշտը գտնւում է միշտ նախալերջին
վանկի վրայ, օրինակ՝ frato, ĵurnalo, fojno.

Տողադարձի համար ոչ մի կանոն չկայ, ինչպէս
յարմար է, այնպէս էլ պիտի տողադարձ անել, օր. եթէ
վերջնէնք aparteni բառը, կարող ենք տողադարձել a-
parteni, ap-arteni, apa-rteni, apar-teni, apart-eni և այլն:

Կարդալու համար ոչ մի առանձին կանոն չկայ,
պէտք է կարդալ ինչպէս որ գրուած է. օրինակ՝

En la mondon venis nova sento,

էն լ'ա մօնդօն վէնիս նօվա սէնտօ,

Tra la mondo iras forta voko;

Տրա լ'ա մօնդօ իրաս փօրտա վօկօ,

Perflugiloj de facila vento

Պէր ֆլ'ուգիլ'օյ դէ ֆացիլ'ա վէնտօ

Nun de loko flugu ĝi al loko;

Նուն դէ լ'օկօ ֆլ'ուգու ջի ալ' լ'օկօ.

ԴԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

Թող.—Էսպերանտո լեզուն ունի միայն որոշալ
յօդ՝ la, անորոշ յօդ գոյութիւն չունի: Այդ յօդը գործ
է ամուսնացածների, թուերի և հոլովների մէջ ան-
փոփոխ, ճիշտ այնպէս, ինչպէս ֆրանսերէնում և գեր-
մաներէնում և ով դժուարանում է, կարող է բոլորովին
գործ չածել, որովհետեւ միտքը չի փոխուի:

Դոյական անունները վերջանում են միշտ o տա-
ռով, օր. patro հայր, ŝtono քար, bovo եղն, herbo

խոս: Յոգնակին ստանալու համար եզակի թուին աւելացնում ենք j, օր. patro+j=patroj, frajoj, bovoj և այլն: Կայ միայն երկու հոլով՝ ուղղական և հայցական. հայցականը կազմւում է o վերջաւորութեանը n աւելացնելով. օր. ուղղ. patro, հայց. patron, (fraton, bovon) Մնացած հոլովները կազմւում են նախդիրներով՝ սեռական de (-ի), տրական al (դէպի), գործիական per (-ով) և պատմական*) pri (մասին), օրինակ.

Եզակի

Յոգնակի

Ու. la patro հայրը	la patroj հայրերը
Ս. de la patro հօրը	de la partoj հայրերի
Տ. al la patro հօրը	al la patroj հայրերին
Հ. la patron հօրը	la patrojn հայրերին
Գ. per la patro հօրովը	per la patroj հայրերովը
Պ. pri la patro հօր մասին	pri la patroj հայրերի մասին
Ու. la akvo ջուրը	la akvoj ջրերը
Ս. de la akvo ջրի	de la akvoj ջրերի
Տ. al la akvo ջրին	al la akvoj ջրերին
Հ. la akvon ջուրը	la akvojn ջրերը
Գ. per la akvo ջրովը	per la akvoj ջրերովը
Պ. pri la akvo ջրի մասին	pri la akvoj ջրերի մասին

Ածական անունները վերջանում են միշտ a տառով. օր. bona բարի, patra հայրական, bona homo բարի մարդ, patra domo հայրական տուն: Ածականները հոլովւում են գոյականների պէս՝ bona, de bona, al bona, bonan, per bona, pri bona. bonaj, de bonaj, al bonaj, bonajn, per bonaj, pri bonaj: Ածականն ու գոյականը միասին եթէ լինեն, ածականներն դարձեալ հոլովւում են. օր. հայցականը la patran domon, յոդ-

*) Ռուսերէն предложенный հոլովի տեղ դրել ենք պատմական, որ գրաբանի մէջ միայն գոյութիւն ունի և աշխարհաբար համապատասխան հոլով գոյութիւն չունի:

նակի ուղղ. la patraj domoj և այլն:

Մակըայերը վերջանում են միշտ e տառով, օր. bone բարւոք, patre հայրաբար, ofte յաճախ և այլն:

Բայ.—Անորոշ դերբայն վերջանում է միշտ i տառով—esti լինել, peti խնդրել, kanti երգել: Սահմանական ներկայ ժամանակը վերջանում է միայն-as, օրինակ.

mi	kantas ես երգում եմ
vi (ci*)	kantas դու երգում ես
li	kantas նա երգում է
ni	kantas մենք երգում ենք
vi	kantas դուք երգում էք
ili	kantas նոքա երգում են

Բառակազմութիւն.—Էսպերանտօի բառերը կազմւում են 1) քերականական սկզբնական վերջաւորութիւններով. օր. koler՝ արմատից kolero բարկութիւն, kolera բարկացած, kolere բարկութեամբ, koleri. բարկանալ. 2) Միջազգային գործածութիւն ունեցող բոլոր բառերը, որոնք միայն լեզուական վերջաւորութիւններ են ընդունում. օր. teatro թատրոն, civilizacio քաղաքակրթութիւն, bojkoto բոյկոտ և այլն:

3) Բարդ բառերը կազմւում են հասարակ միաւորութեամբ. օրինակ՝ ĝardeno այգի և pordo դուռ, ĝardenpordo այգեդուռ. fero երկաթ, vojo ճանապարհ, ĥuski fervojo երկաթուղի: Թէպէտ միաւորման ժամանակ վերջաւորութիւնները կորչում են և դնում ենք միայն սովորական վերջաւորութիւնը, բայց կան դէպքեր, երբ քաղցրահնչիւնութեան համար երկու վերջաւորութիւններն էլ մնում են. օրինակ՝ surda խուլ, muta համար surdamuta խուլահամար:

*) Ci-դու համարեն չի գործածւում, այլ փոխարինւում է vi-ով: Ci գործ են ածում երբ մէկին ուզում են արհամարհել:

4) Բառերը կազմուած են նաև նախածանցների և միջածանցների շնորհիւ:

Մ ի ջ ա ծ ա ն ց

—in—ցոյց է տալիս կանայքի՝ եղական սեռը, օրինակ՝
patro հայր, patrino մայր, frato եղբայր, fratino քույր,
bovo եղն, bovino կով, koko աքաղաղ, kokino հաւ:

Մ ա խ ա ծ ա ն ց ն ե ր

—mal—աւելանում է բառի սկզբից և ցոյց է տալիս
անպայման հակադրութիւն. օրինակ՝ bona բարի, mal-
bona չար, riča հարուստ, malriča աղքատ, seka չոր,
malseka թաց, fermi փակել, malfermi բանալ, ցոյց ու-
րախանալ, malցոյց տալիս, vero ճշմարտութիւն, mal-
vero ստութիւն, ofte յաճախ, malofte քիչ անգամ *):

ծանոթ.—«Ոչ բարի» խօսքը Թ. Կոմսանուծ է ne
bona և ոչ malbona, «ոչ յաճախ» ne ofte և աւել:

ge—'երկսեռ (զործ է ածուած յոգնակի ձեռով). օ-
րինակ՝ patro հայր, gepatroj ծնողներ (հայր և մայր),
edzo ամուսին, geedzoj ամուսիններ (մարդ ու կին),
frato եղբայր, gfratoj քույր և եղբայր, leganto ընթեր-
ցող, gelegantoj ընթերցող և ընթերցողուհի և այլն:

bo—'ամուսնութեամբ ձեռք բերած բարեկամու-
թիւն (թէ իր և թէ իր ազգականների միջոցով ձեռք
բերած) օրինակ՝ patro հայր, bopatro աներ, սկեսայր,
patrino մայր, bopatrino զոքանչ, սկեսուր, frato եղ-
բայր, bofrato փեսայ, աներձագ, տազր, filo որդի bo-
filo փեսայ, filino զուստր, bofilino հարս և այլն

*) Շնորհիւ այսքան յաջող և հմտօրէն կազմած նախածանցի
որպիսին է mal, մարդս գիտենալով զրականը, առանց դժուարու-
թեան ու առանց սովորելու գտնուած է բացասականը:

Վ ա ը ժ ու թ ի լ ն ն ե ր

La onklino legas kaj la nevinoj kuras kun *) la
junaj knaboj en la vilaĝo.—Edzo kaj edzino estas ge-
edzoj.—Ĉu la filino de la najbaro estas granda? Jes,
sinjoro, sed la filino de la servisto estas malgranda
kaj malbela.—Ĉu la feliĉaj gefianĉoj estas ankoraŭ en
la ĝardeno de la maljuna kuzo? Ne, sinjorino, la fraŭ-
lino estas sola, la fianĉo estas ĉe la najbaro. Ĉu la
malbonaj infanoj povas esti kontentaj kaj gajaj? Ne,
patrino!—En la urba ĝardeno estas bela floroj.—Filo
de onklo estas kuzo.—La nepo skribas al la bona kaj
maljuna avo.—Kia estas la vetero, knabo? La vetero,
gesinjoroj, estas hodiaŭ malbona kaj malvarma.—La
ĉevalo estas kun la bovinoj sur la kampo.—La kato
kaj la hundo estas bonaj amikoj de la homo.

La familio.—La afabla avino estas kun la maljuna
servistino kaj la junaj genepoj en la flora ĝardeno.
Bela estas hodiaŭ la vetero kaj varma. La birdoj gaje
flugas kaj kantas sur la grandaj arboj. Dum la avino
legas, la malgrandaj knaboj kaj knabinoj kuras kon-
tente sur la sablo kaj ludas kun la hundo kaj la kato.
Nun venas la karaj gepatroj kun la parencoj, junaj kaj
maljunaj: geavoj, onkloj, bofratinoj, kuzinoj kaj kuzoj.
Ĉu tio ne estas bela societo, bela familio?

Բ ա ն ե ր

familio ընտանիք.

nepo թոռ.

avo պապ.

onklo հօրեղբայր, քեռի.

patro հայր.

nevo եղբօրորդի, քրոջորդի

filo զաւակ (արու).

kuzo հօրեղբօրորդի, մօր-

frato եղբայր.

եղբօրորդի.

*) Նախդիրները պահանջուած են ուղղական հոլով:

fianĉo նշանածը, փեսայու.
 edzo ամուսին.
 viro տղամարդ.
 homo մարդ.
 sinjoro պարոն.
 knabo տղայ.
 fraŭlo ամուրի տղամարդ.
 infano երեխայ.
 parenco ազգական.
 servisto ծառայ.
 najbaro հարեան.
 societo ընկերութիւն.
 amiko բարեկամ.
 hundo շուն.
 kato կառու.
 ĉevalo ձի.
 bovo եզն.
 birdo թռչուն.
 koko աքաղաղ.
 floro ծաղիկ.
 arbo ծառ.
 ŝtono քար.
 sablo ւառդ.
 ĝardeno պարտէզ.
 kampo դաշտ.
 vilaĝo գիւղ.
 urbo քաղաք.
 provinco գաւառ.
 vetero եղանակ.
 granda մեծ.
 bona լաւ, բարի.
 juna երիտասարդ, ջահէլ.
 bela զեղեցիկ.

varma տաք.
 gaja ուրախ.
 feliĉa բաղդաւոր.
 kontenta բաւական.
 kara թանկագին.
 afabla փաղաքշոր.
 sola միայնակ.
 esti լինել.
 povi կարողանալ.
 fari շինել.
 kreski բնիլ.
 legi կարդալ.
 skribi գրել.
 kanti երգել.
 ludi խաղալ.
 kuri վազել.
 veni գալ.
 flugi թռչել.
 tiu այն.
 tiu-ĉi այս.
 tio այն.
 kiu (?) ով, որ.
 kia (?) որպիսի, ինչպիսի.
 kio (?) ինչ.
 kie (?) որտեղ.
 en մէջ.
 sur վրայ.
 ĉe (մօտ).
 kun հետ.
 dum այն ժամանակ, երբ...
 dume առայժմ.
 kaj և
 sed բայց, սակայն.

jes այո.
 ne ոչ, չէ.
 nun այժմ.
 ĉiam միշտ.
 ankoraŭ դեռևս.
 ankaŭ նոյնպէս.

hadiaŭ ախոր.
 baldaŭ շուտով.
 ĉu? միթէ, արդե՞ծ.
 Գործ է ածուում հարցական
 նախադասութիւններ կազ-
 մելու համար:

Հ ա ղ Գ Ե Ր

Kiu estas en la ĝardeno?
 Kie estas la avino?
 Ĉu la avino estas sola?
 Kun kiu estas la avino?
 Ĉu la servistino estas juna?
 Kia estas la vetero?
 Kion faras la avino?
 Kiu legas?
 Kion faras la birdoj?
 Kiu kantas sur la arboj?
 Kun kiu ludas la knaboj?
 Kiu ludas kun la hundo?
 Kiu venas baldaŭ?
 Kun kiu venas la ĝepatroj?
 Ĉu tiu-ĉi familio estas bela?

ԴԱՍ ԵՐԿՐՈՐԴ

Դերանուններ

I. Անձնական դերանուններ. mi ես, ei դու, li նա, ŝi նէ (իգական), ĝi նա (չեզոք). ni մենք, vi դուք, ili նրանք (ար. և իգ.): Ci դու համարեա չի գործածւում, այլ ասում են vi: Ci գործ են ածում և այն զէպւում, երբ բարեկամ մարդու հետ են խօսում կամ արհամարհելիս: Ĝi նա (չեզոք) գործ է ածում, երբ խօ-

սում են անորոշ առարկայի կամ կենդանիի մասին: Նրանք հոլովում են ինչպէս գոյական անունները mi, de mi. al mi, min և այլն:

II. Անդէմ դերանուն.—Oni, որ հայերէն անդէմ նախադասութեամբ է թարգմանում. օրինակ՝ oni diras ասում են:

III. Անդրադարձ դերանուն.—Si իրեն, հոլովում է գոյականի պէս:

IV. Ստացական դերանուններ կազմում են անձնական դերանուններից, աւելանում է միայն վերջաւորութիւնը. mia իմ, ցա քո, lia նրա šia ներա (իգ.) ցիա նրա (չեզ.), nia մեր, via ձեր, ilia նրանց. sia իր:

Մ ի ջ ա ծ ա ն ց ն ե ր

—eg—ցոյց է տալիս առարկայի մեծացումը և կամ աստիճանի ուժեղացումը, (յատկութեան կամ զըրութեան) օր. pluvo անձրև, pluvego հեղեղող անձրև, pafilo հրացան, pafilego թնդանօթ. granda մեծ, grandega ահագին, manĝi ուտել, manĝegi լափել, peti խնդրել, petegi աղերսել, laŭte բարձր, laŭtege բարձրաձայն՝ խլացուցիչ:

—et—առարկայի մեծութեան փոքրացումը կամ աստիճանի թուլացումը (յատկութեան կամ զըրութեան). օրինակ՝ lago լիճ, lageto լճակ, arbo ծառ, arbeto թուփ, verda կանաչ, verdeta կանաչադոյն, dormi քնել, dormeti ննջել, ridi ծիծաղել, rideti ժպտալ:

—an—անդամ, բնակիչ, (երկրի, քաղաքի) հետևող (դաւանութեան, գիտութեան). օրինակ՝ Kristo Քրիստոս, kristano քրիստոնեայ, Tifliso Թիֆլիս, Tiflisano Թիֆլիսի բնակիչ, Թիֆլիսցի. urbo քաղաք, urbano քաղաքացի. ŝipo նաւ, ŝipano նաւաստի, klubo ժողովարան, klubano ժողովարանի անդամ. bapti կնքել, baptano կնքահայր:

Ստիպիր da: Քանակութիւն ցոյց տուող բառերից յետոյ de նախդիրը փոխանակում է da նախդիրով. օրինակ՝ փոխանակ ասելու multe de libroj, ասում են multe da libroj շատ գրքեր, kelke da homoj մի քանի մարդիկ: Բացի այս, այն ղէպքերում եւ da է զըրում, երբ որեւէ նախադասութեան միտքը արտայայտում է անորոշ քանակութիւն. օրինակ՝ mi ekvidis tutan maron da kapoj ես գլուխների ամբողջ ծովը տեսայ:

Վ ա ր ժ ու թ ի լ ն ն ե ր

La membroj, kruroj kaj brakoj, de nia fileto estas mallongaj.—La provincano ofte parolas malrapide kaj tro laŭte.—La patrino iras kun sia filo kaj liaj filoj.—Mi opinias, ke hodiaŭ la vetero estas ne varma, sed varmega.—La knabo havas nigrajn okulojn kaj ruĝajn harojn.—La flineto de la vilaĝano iras al sia avino; ŝi marŝas rapide kaj eĉ kuras.—La patrino aŭdas kontente la karan voĉon de siaj infanetoj, kiujn ŝi povas vidi en la ĝardeno.—La granda hundo havas ne buŝon, sed buŝegon, ne piedojn, sed piedegojn.—La knabineto kuras kaj ŝiaj vangoj estas nun ruĝaj.—La onklino kisas la frunton kaj la kolon de sia infaneto, kaj la infaneto ridegas.—La patro parolas kun sia filino kaj ŝiaj amikinoj.

La sentoj de l'homo*).—La homo havas kvin sentojn. Ĝi**) aŭdas per la oreloj, vidas per la okuloj, flaras per la nazo, gustumas per la buŝo kaj palpas per

) Ինչպէս գոյականի, այնպէս էլ յօդի վերջաւորութիւնը կարելի է չգրել և փոխանակել ապաթարցով (). օր. domo-ի փոխարէն կարելի է գրել dom, de l'homo փոխանակ de la homo և այլն: Առանձնապէս այս ձևը գործ է ածւում բաղցրահնչիւնութեան համար և ոտանաւորներում:

**) Ĝi գործ է ածւում և այն ղէպքում, երբ խօսւում է մարդու մասին առանց որոշելու թէ որ սեռին է պատկանում:

la fingroj de siaj manoj. Ni parolas per la lango, la lipoj, la dentoj kaj la laringo. Ni rimarkas, ke la homo havas du orelojn por aŭskulti kaj du okulojn por vidi; sed ĝi havas nur nun buŝon por paroli. Homo, kiu ne vidas estas blinda, kiu ne aŭdas, estas surda, kiu ne povas paroli, estas muta. Tro multaj (kiam multe da) homoj estas surdaj aŭ blindaj; malfeliĉe tro malmultaj ofte estas mutaj!

Б у н т р

korpo <i>մարմին</i> .	ungo <i>եղունդ</i> .
haŭto <i>կաշի (մարմնի)</i> .	laringo <i>կոկորդ</i> .
osto <i>ոսկոր</i> .	brusto <i>կուրծք</i> .
sango <i>արիւն</i> .	koro <i>սիրտ</i> .
kapo <i>գլուխ</i> .	kruro <i>սրունք</i> .
haro <i>մազ</i> .	piezo <i>ոտ</i> .
vizaĝo <i>դէմք</i> .	parto <i>մաս</i> .
mieno <i>կերպարանք</i> .	sento <i>զգայարան</i> .
frunto <i>ճակատ</i> .	parolo <i>խօսակցութիւն, ճառ</i> .
okulo <i>աչք</i> .	voĉo <i>ձայն</i> .
orelo <i>ականջ</i> .	blanka <i>սպիտակ</i> .
vango <i>թուշ</i> .	nigra <i>սև</i> .
nazo <i>քիթ</i> .	ruĝa <i>կարմիր, շէկ</i> .
buŝo <i>բերան</i> .	bruna <i>դարչինի գոյն</i> .
lipo <i>շրթունք</i> .	blua <i>կապոյտ երկնադոյն</i> .
dento <i>ատամ</i> .	pala <i>գունատ</i> .
lango <i>լեզու</i> .	blinda <i>կույր</i> .
kolo <i>վիզ</i> .	surda <i>խուլ</i> .
membro <i>անդամ</i> .	muta <i>համբ</i> .
ŝultro <i>ուս</i> .	forta <i>ուժեղ</i> .
brako <i>ձեռք</i> .	rapida <i>արագ</i> .
mano <i>դաստակ (ձեռք)</i> .	longa <i>երկար</i> .
fingro <i>մատ</i> .	vera <i>ճշմարիտ, իսկական</i> .

diversa <i>զանազան</i> .	opinii <i>ենթադրել</i> .
multa <i>շատ (ած)</i> .	marŝi <i>քայլել</i> .
multe da <i>շատ (մէ)</i> .	iri <i>գնալ</i> .
laŭte <i>բարձր</i> .	unu <i>մէկ</i> .
dekstre <i>աջ կողմից</i> .	du <i>երկու</i> .
havi <i>ունենալ</i> .	kvin <i>հինգ</i> .
rimarki <i>հեկատել</i> .	kiom (da) <i>որքան, քանի</i> .
vidi <i>տեսնել</i> .	ke <i>որ</i> .
aŭdi <i>լսել, իմանալ</i> .	por <i>համար, որպէսզի</i> .
aŭskulti <i>ականջ դնել</i> .	nur <i>միայն</i> .
flari <i>հոտ քաշել</i> .	ofte <i>յաճախ</i> .
gustumi <i>համբ տեսնել</i> .	tro <i>չափազանց, խիստ</i> .
palpi <i>շօշափել</i> .	eĉ <i>մինչև անգամ</i> .
diri <i>ասել</i> .	kiel <i>ինչպէս</i> .
ridi <i>ծիծաղել</i> .	aŭ <i>կամ</i> .
kisi <i>համբուրել</i> .	

Հ ա ղ Գ Ե Ր

Kiom da sentoj havas la homo?

Kiel ni aŭdas?

Ĉu la homo vidas per la oreloj?

Kiel ni vidas?

Kiel ni gustumas?

Kion li faras per la fingroj?

Kiel ni parolas?

Kiom da oreloj havas la homo?

Kiom da buŝoj ĝi havas?

Ĉu via maljuna avo estas surda?

Ĉu via bopatrino estas muta?

ԴԱՍ ԵՐՐՈՐԴ

Թուական անուն

Քանակական (չեն հոլովում) 1-unu, 2-du, 3-tri, 4-kvar, 5-kvin, 6-ses, 7-sep, 8-ok, 9-naŭ, 10-dek, 100-cent, 1000-mil: Տասնականներն ու հարիւրականները կազմում են հասարակ միաւորութեամբ, 11-dek-unu, 12-dek-du, 20-dudek, 30-tridek, 21-dudek unu, (du-dek-unu) 25-du-dek kvin, 105-centkvin, 600-sescent, 746-sepcent-kvar-dek-ses.

Դոյական թուական անուն ստանալու համար վերջաւորութեանը աւելացնում ենք օ. unuo միաւոր, deko տասնեակ, dekdus գիւծին (12) երկուսասան. cento հարիւրեակ: Դասական թուական անուն ստանալու համար՝ a. unua առաջին, dua երկրորդ. թուական անունից մակըայ ստանալու համար՝ e. unue նախ և առաջ (առաջին որ), due երկրորդ որ...

Կոտորակային թուական անունները ստացւում են միջածանց -on-ի օգնութեամբ. duono— $\frac{1}{2}$, kvarono— $\frac{1}{4}$, kvindek-triono— $\frac{5}{13}$, dek naŭ cent-kvaronoj— $\frac{19}{104}$.

Բազմապատկիչ թուական անունները կազմւում են միջածանց-obl-ով. օր. trioble kvar estas dek-du ($3 \times 4 = 12$).

Հասարակական թուական անունները կազմւում են միջածանց op-ով. օր. duope երկուսով:

Բաժանարար թուական անունները կազմւում են po բառի օգնութեամբ. օրինակ po kvin հինգ-հինգ, po du երկու-երկու և այլն:

Ժամեթ. 1) Մինչև քսանը թուական անունները կազմւում են dek-ը առաջից և բաժան-բաժան (dek unu, dek du և այլն) իսկ 20-ից յետոյ dek-ը դրւում է երկրորդ տեղը և միացած (dudek): Այս դէպքում միաւոր-

ները բաժանւում են դրւում. օր. 22=dudek du 53=kvindek tri և այլն:

Ինչպէս որ թուերը դասաւորւած են, էսպէրանտօ լեզուի մէջ նրանց անուններն էլ դրւում են համապատասխան:

2) Քանակական թուական անունները եթէ կազմւում են երկու բառից աւելի, այն ժամանակ չեն միանում. օր. mil naŭcent okdek kvar=1984:

3) mil-ը կարող է գոյականի վերջաւորութիւն ընդունել և այդ դէպքում նա ենթարկւում է քերականական ընդհանուր կանոնին. օր. կարելի է ասել mil jaroj հազար տարի և կամ թէ milo da jaroj հազար տարի: Նոյն կանոնը բոլոր թուական անուններին է վերաբերում, բայց նախադասւում է mil jaroj ձևը:

4) Ժամի քանիս լինելը միշտ արտայայտւում ենք դասական թուական անունով. հարցնում ենք՝ kioma horo? (Որ ժամն է), պատասխանում են la tria երեք (և ոչ երրորդ): Ժամերի բաժանական մասնիկներն ասելու համար զանազան ձևեր կան. օր. երկու և քառորդ ($\frac{21}{4}$) կարելի է ասել dek kvin minutoj de la tria=15 րոպէ երեքի կամ kvarono de la tria կամ la dua kaj kvarono կամ tri kvaronoj antaŭ la tria ($\frac{3}{4}$ երեքից առաջ կամ առանց $\frac{3}{4}$ -ի 3) և այլն:

Հայցական հոլով. Հայցական հոլովը դրւում է 1) երբ հարցնում ենք ուր. օր. ուր ես գնում. Թիֆլիս, այս դէպքում Թիֆլիսը դրւում է հայցական հոլովով Tiflison. 2) «Ե՞րբ» հարցին պատասխանում ենք հայցականով. օր. la dekan (tagon) de Marto Մարտի տասին, morgaŭan matenon վաղը առաւօտեան. 3) «քանի՞ ժամանակ» օր. mi restas en Erivano kvin tagojn ես մնում եմ Երևանում հինգ օր. 4) «Որքան արժէ». օր. la libro kostas du mil kvindek rubloj երկու ռուբլի:

«Ո՞րքան բարձր է, երկար է, լայն է» օր. la alto de domo estas dudek metrojn *տան բարձրութիւնը* 20 մետր է:

Մի ջաժ ա ն յ ն եր

—ce—ցոյց է տալիս յատկութիւն կամ դրութիւն (վերացական հասկացողութեամբ). օր. juna երիտասարդ, juneco երիտասարդութիւն, ջահէլութիւն (երիտասարդ լինելը). ruĝa կարմիր, ruĝeco կարմրութիւն, (կարմիր լինելը). blinda կոյր, blindeco կուրութիւն (կոյր լինելը). konata ծանօթ, kanateco ծանօթութիւն. virino կին, virineco կանացիութիւն. granda մեծ, grandeco մեծութիւն. edzo ամուսին, edzeco ամուսնութիւն. infano երեխայ, infaneco մանկութիւն, երեխայութիւն. respondi պատասխանել, respondeco պատասխանատւութիւն. super վերև, supereco գերազանց լինելը:

—aj—միորեւէ բան որոշ յատկութեամբ և որոշ նիւթից գոյացած (տեսանելի և զգացող) օր. fortika պինդ, fortikaĵo ամրութիւն, manĝi ուտել, manĝaĵo ուտելիք. ŝafa ոչխար, ŝafaĵo ոչխարի միս. ĉasi որսալ, ĉasaĵo որսի կենդանի. balai աւել, balaĵo աղբ. kreski բսնիլ, kreskaĵo բոյս. araneo սարդ, araneaĵo ոստախ, ĉirkaŭ շուրջը, ĉirkaŭaĵo շրջակայք:

—id—զաւակ, որդի, սերունդ. օր. reĝo թագաւոր, reĝido արքայազուն, թագաւորի որդի. bovo եղն, bovido հորթ. koko աքաղաղ, kokido վառիկ. Izraelo Իսրայէլ, izraelido իսրայէլացի. Napoleonido Նապոլէոնի սերունդ:

Վարժողութիւններ

Unu tago estas tricent-sesdek-kvinono de jaro.—Kioma horo estas nun? Estas la unua,—kvarono de la dua,—duono de la tria,—tri kvaronoj de la kvara,—dudek minutoj post la kvara (aŭ: de la kvina).—La

trankvileco de tiu ĉi vilago en somero estas tre agrabla.—Knabino, kiun agon vi havas? Mi havas sep jarojn (aŭ: mi estas seppara).—Kvardek-ses kaj kvindek-du estas naŭdek-ok.—Mia patrino ne fartas tre bone nun, ŝi havas febron jam de du semajnoj.—Kiun daton ni havas hodiaŭ? La kvinan de januaro.—Unu malgranda bovido kostas en tiu ĉi sezono sesdek frankojn.—Sepoble kvin estas tridek kvin.—Nokte la policianoj en Parizo ĉiam iras duope.—Tiu turo estas tricent metrojn alta.—La ĉirkaŭaĵo de Parizo estas tre verda en printempo.

La homa vivo kaj la sezonoj.—Oni povas kompari la homan vivon kun la kvar sezonoj de l'jaro. Se la agrabla printempo estas la aĝo de la gaja infaneco aŭ de la sana juneco, la bela kaj varma somero estas tiu de la vira fortikeco. En la trankvila aŭtuno ni vidas la tempon de matureco ankoraŭ forta, sed rapidege venas la maljuneco, vintro malgaja kaj malvarma de la vivo. Ni povas ankaŭ kompari la vivon kun la tago: la mateno estas la infaneco, la tagmezo—la matureco kaj la vespero—la maljuneco; baldaŭ venas la nokto, eterna dormo. De la naskiĝo al la morto, de la unua tago al la lasta, ne marŝas, sed kuras, eĉ flugas la homa vivo, kiu estas nur mallonga, febra sonĝo.

Բ ա ն եր

tempo ժամանակ.
momento մոմէնտ.
horo ժամ.
minuto րոպէ.
tago օր.
nokto գիշեր.
mateno առաւօտ.

vespero երեկոյ.
semajno շաբաթ.
lundo երկուշաբթի.
mardo երեքշաբթի.
merkredo չորեքշաբթի.
ĵaŭdo հինգշաբթի.
vendredo ուրբաթ.

sabato շաբաթ.
 dimanĉo կիրակի.
 monato ամիս.
 januaro յունուար.
 februaro փետրուար.
 marto մարտ.
 aprilo ապրիլ.
 majo մայիս.
 junio յունիս.
 julio յուլիս.
 aŭgusto օգոստոս.
 septembro սեպտեմբեր.
 oktobro հոկտեմբեր.
 novembro նոյեմբեր.
 decembro դեկտեմբեր.
 jaro տարի.
 sezono տարուայ եղանակ.
 printempo գարուն.
 somero ամառ.
 aŭtuno աշուն.
 vintro ձմեռ.
 dato ամսաթիւ.
 aĝo հասակ.
 vivo կեանք.
 morto մահ.
 dormo քուն.
 sonĝo երազ.
 fanko ֆրանկ.
 rublo ռուբլի.
 kopeko կոպէկ.
 febro ջերմութենդ.
 doloro ցաւ, վիշտ.
 mezo մէջտեղը.
 metro մետր.
 versto վերստ.
 polico ոստիկանութիւն.
 turo աշտարակ.
 braceleto բրասլետ.
 lasta վերջին.
 trankvila խաղաղ, հանգիստ.
 alta բարձր.
 verda կանաչ.
 sana առողջ.
 eterna յաւիտենական.
 nova նոր.
 matura հասած.
 pura մաքուր, յստակ.
 agrabla դուրեկան.
 grava կարեւոր.
 fortika պինդ.
 naski ծնել.
 naskiĝi ծնուել.
 farti (ապրել) լինել (ինչպէս).
 malvarmumi մըսել.
 kosti արժիլ.
 kompari համեմատել, զու-
 գակշուել.
 foje միանգամ.
 interne ներքը.
 ekster դուրսը.
 supre վերևում.
 se եթէ.
 ĉirkaŭ շուրջը.
 tre շատ (օր. շատ լաւ).
 je կարելի է թարգմանել
 զանազան նախդիրներով:

Հ ա ղ Ե Ղ

Kun kio ni povas kompari la homan vivon?
 Ĉu vi komparas la infanecon kun la somero?
 Kia estas la maljuneco?
 Kio venas rapide?
 Ĉu la homa vivo estas eterna?
 Ĉu la vivo estas longa aŭ mallonga?
 Ĉu vi povas diri al mi la tagojn de la semajno?
 Kiuj estas la monatoj de l'jaro?
 Ĉu vi fartas bone hodiaŭ?
 Ĉu vi malvarmumas ofte en vintro?
 Ĉu via filo havas febron?
 Kiom estas kvinoble dudek?
 Kiun aĝon vi havas?
 Kin estas la dato de via naskiĝo?

ԴԵՍ ՉՈՐՐՈՐԻ

Բ ա յ

Բայերի դէմքը որոշել կարելի է միայն անձնա-
 ձան դերանուններով, որովհետեւ վերջաւորութիւնները
 ժամանակներին նայելով միատեսակ են. օր. mi amas
 ես սիրում եմ, vi amas դու սիրում ես, li amas նա
 սիրում է և այլն:

Բայերը լինում են՝ ա) արմատական, որոնք շատ
 են և որոնցից կարելի է կազմել գոյական և ածական
 անուններ, նաև մակբայ. օր. koleri բարկանալ և այլն:
 բ) Ածանցական, որոնք ծագում են որեւէ մասունք բա-
 նից. օր. jesi հաստատել (ծիշտ լինելը), ծագում է
 jes «այո» բառից. nei բացասել (ne—ոչ), signi նշան
 դնել՝ նշանակել, (signo նշան) և այլն: գ) Բաղադրա-
 ձան՝ զանազան արմատներից գոյացող օր. bonvoli բա-

րեհաճել (bona բարի, voli կամենալ, հաճիլ). trouzi
'ի չար գործ դնել. (tro խիստ, uzi գործածել) և այլն:

Անորոշ դերբայը վերջանում է i, օր. ami սիրելի:
Ներգործական սեռի ժամանակները՝ ներկայ-as, անց-
եալ-is, ապառնի-os.

Ներկայ

mi amas	սիրում եմ.	mi amis	սիրեցիք.	
vi »	»	ես.	vi »	սիրեցիր.
li »	»	է.	li »	սիրեց.
ni »	»	ենք.	ni »	սիրեցինք.
vi »	»	էք.	vi »	սիրեցիք.
ili »	»	են.	ili »	սիրեցին.

Ապառնի

mi amos	սիրելու եմ.	ժամօթ.---Անցեալը թարգ-	
vi »	»	ես.	մանում է նաև անկատար
li »	»	է.	ձևով՝ սիրում էի, սիրում
ni »	»	ենք.	էիր, սիրում էր, սիրում
vi »	»	էք.	էինք, սիրում էիր, սիրում
ili »	»	են.	էին.

Պայմանական եղանակ—us. օր. mi amus թէ որ
սիրէի:

Հրամայական եղանակ—u. օր. amu սիրի՛ր, սի-
րեցէ՛ք:

Ներգործական ձեւի դերբայներ.—ա) Ներկան
վերջանում է—anta, օր. amanta որ սիրում է. բ)
անցեալը—inta, օր. aminta որ սիրել է. գ) ապառնին՝
—onta, օր. amonta որ սիրելու է:

Կրատական ձեւի դերբայներ.—ա) Ներկան վեր-
ջանում է—ata, օր. amata սիրուող. բ) անցեալը—ita,
amita սիրուած. գ) ապառնին՝—ota, amota սիրուելի:

Կրատական սեռը կազմւում է esti—լինել էա-

կան բայի՝ օգնութեամբ ընդունելով համապատասխան
կրատական ձևով դերբայը. օր. mi estas amata ես
սիրուող եմ, (ինձ սիրում են), mi estis amata ես սիր-
ուած էի (ինձ սիրում էին) և այլն: «Ի՞նչով» հարցին
պատասխանում են per նախդիրով, իսկ «Ի՞նչ կողմից»
կամ «Ումնով»՝ de. օր. la letero estas skribita de mi
per la plumo նամակը գրուած է ինձնով գրչով (նամա-
կը գրեցի ես գրչով):

Միջածական

—ar— ցոյց է տալիս միատեսակ առարկաների
հաւաքումը, համախմբումը՝ բաղմութիւնը. օր. homo
մարդ, homaro մարդկութիւն. arbo ծառ, arbaro ան-
տառ. vorto բառ, vortaro բառարան. ĉevalo ձի, ĉeval-
laro ձիերի ջուկ, թարուն և այլն:

—ej— տեղ, որ նշանակուած է... օր. preĝi ա-
ղօթել, preĝejo եկեղեցի, kuiri եփել, kuirejo խոհանոց,
sankta սուրբ, sanktejo սրբարան՝ տաճար, lerni ուսա-
նել, lernejo դպրոց և այլն:

—er— միակութիւն, օր. sablo աւազ, sablero
աւազի հատիկ, fajro կրակ, fajrero կայծ, mono դրամ
(առհասարակ), monero ստակ (մի որեւէ) և այլն:

Վարժողութիւն

La pordo de la kelo estis ŝlosita de la servis-
tino, kaj la kato ne povis eliri el la kelo hieraŭ ves-
pere—La fraŭlino eliris je la oka (horo) el la dor-
moĉambro kun la knabino; ili supreniris kaj trovis en
la manĝoĉambro la familian patrinon gaje parolantan
kun ŝia edzo.—Kies estas tiu dometo? Estas nia.—Mia
bofrato havos en ŝia grandega salono multajn spegule-
gojn (aŭ: multe da spegulegoj).—La frateto estis bano-
ta de ŝia granda fratino en la banejo, sed, ĉar la ve-

tero estas tre varma hodiaŭ, li estos banata de ŝi sur la larĝa balkono, apud la dormoĉambro. — La ĉirkaŭaĵo de nia urbo estas tre amata de ni; ni ofte vizitas tie amikojn, kiuj loĝas en gaja dometo, apud granda arbaro, ne malproksime de grandegaj ŝtonegoj; ni tien iros la postmorgaŭan tagon. — Donu al mi, sinjoro, nur unu monereton!

La ava kampodomo. — La domo de niaj geavoj sur la kamparo estas nek kastelo nek dometo, sed oportuna domo multetaĝa. Ĝi tre bone estas dividita. Sur la teretaĝo ni trovas la saloneton de nia avino kaj la manĝoĉambron. Oni supreniras per larĝa ŝtuparo al la supraj etaĝoj. Sur la unua etaĝo troviĝas ne nur tri dormoĉambroj kun tualetejoj sed ankaŭ la skriboĉambro de mia avo, en kies mezo staras granda skribotablo kun verda tapiŝo; maldekstre inter la du fenestroj, la biblioteko havas sian tre oportunan lokon. Tiu etaĝo estas ĉirkaŭita per longa balkono. La dua etaĝo konsistas nur el dormoĉambroj por amikoj kun beleta meblaro. Sub la tegmento estas kvar ĉambretoj por la servistaro, apud la grenejo. Malsupre, proksime de la keloj, troviĝas vasta kuirejo. Ĉirkaŭ sia kampodomo nia avo havas grandan ĝardenon, kie mankas nek belaj floroj nek densa arbareto, tre agrabla dum la somero.

F u n t r p

domo *տուն*.

kastelo *ամրոց*.

tegmento *տանիք*.

kelo *ներքնատուն*.

etaĝo *յարկ*.

balkono *պատժգամ*.

ŝtupo *շեմք*.

ĉambro *սենեակ*.

pordo *դուռ*.

fenestro *պատուհան*.

grenejo *հացեղէն*.

ŝlosilo *բանալի*.

salono *դահլիճ*.

tapiŝo *կարպետ*.

meblo *կահակարասի (մեհնար)*.

tablo *սեղան*.

seĝo *աթոռ*.

lito *մահճակալ*.

komodo *կամոլ*.

kameno *վառարան*.

fajro *կրակ*.

tubo *խողովակ*.

spegulo *հայելի*.

tualetto *տուալետ*.

loko *սեղ*.

mono *դրամ*.

mastro *սէր*.

tero *հող*.

vasta *լնդարձակ*.

larĝa *լայն*.

densa *խիտ*.

proksima *մօտիկ*.

oportuna *յարմար*.

necesa *կարելորդ*.

konsisti *բաղկանալ*.

konstrui *շինել*.

loĝi *բնակուել*.

ami *սիրելի*.

fermi *փակել*.

ŝlosi *կողպել*.

pregi *աղօթել*.

eliri *դուրս գալ*.

supreniri *բարձրանալ*.

troviĝi *գտնուել*.

stari *կանգնել*.

kuiri *եփել*.

dividi *բաժանել (մաս մաս)*.

bruli *վառուել*.

manĝi *ուտել*.

lavi *լուալ*.

bani *լողացնել*.

viziti *այցելել*.

trovi *գտնել*.

manki *չբաժանել*.

doni *տալ*.

kies *որին*.

tie (tien) *այնտեղ*.

el *միջից*.

inter *մէջ (սրա ու նրա մէջ)*.

apud *մօտը (սրա, նրա մօտ)*.

post *յետոյ*.

ĉar *որովհետեւ*.

hierau *եթէ*.

morgau *վաղը*.

ne ... nek } *ոչ(այս)ոչ(այն)*
nek... nek }

Հ ա ը ց ե ը

Kia estas la domo de viaj geavoj?

Ĉu ĝi estas bone dividita?

Kie estas la salono?

Sur kiu etaĝo troviĝas la ĉambroj por amikoj?

Parolu pri la meblaro de la skriboĉambro de la avo!
 Kiajn ĉambrojn vi trovas sub la tegmento?
 Ĉu la domo havas balkonon?
 Kie troviĝas la kuirejo?
 Kie estas la ĝardeno?
 Ĉu vi amas la kamparon?
 Ĉu vi iros sur la kamparon morgaŭ?
 Parolu pri via urba domo!

ԴԼՍ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

Ն ա խ դ ի ր ն ե ր

Նախդիրները քերականական վերջադրութիւն չունեն, այլ լինում են առհասարակ այնպէս, ինչպէս բոլոր լեզուներում, միայն բաժանւում են երկու կարգի՝ նասարակ և քարդ. ա) հասարակ al (դէպի), en (մէջ), el (միջից), ekster (դուրս), super վերև, sur վրայ, sub տակ, antaŭ առաջ, post յետոյ, apud մօտ, ĉe (մօտ), inter միջև, ĉirkaŭ բոլորքը, շուրջը, kontraŭ դէմ, ĝis մինչև, ĝr... anstataŭ փոխարէն, kun հետ, sen առանց, per (միջոցով), pri մասին, por համար, pro (համար, պատճառով), de (-ի, -ից սեռականի նիւ.), laŭ համաձայն, malgraŭ չնայած որ, dum առայժմ, միջոցին, այն ժամանակ, երբ... preter մօտով, krom բացի, preskaŭ համարենք թէ, tra միջով (օր. փողոցի միջով դընալ—iri tra la strato), trans վրայով:

բ) Բարդ, որոնք կազմւում են երկու նախդիրներից, ինչպէս օր. de apud (ili sin levis de apud la tablo նրանք վերկացան սեղանի մօտից՝ սեղանից). de sub (օր. de sub tablo սեղանի տակից), de sur (օր. de sur tablo սեղանի վրայից), de post (օր. de post angulo անկիւնից) և այլն:

Նախդիրների դերերն ու նշանակութիւնը

ա) Եթէ նախդիրներին տանք քերականական վերջադրութիւններ, կը ստանանք գոյական, ածական, մակբայ և բայ. օր. ĉirkaŭ շրջապատը, ekstera արտաքին, ĉirkaŭ շրջապատել, ĉirkaŭ շուրջը:

բ) Նախդիրները յաճախ նախածանցի դեր են կատարում. օր. esti լինել, apudesti մօտ լինել, ĉeesti մէկի մօտ լինել, ներկայ լինել, tranĉi կտրել, altranĉi ձկնել, ordinara սովորական, eksterordinara արտասովոր և այլն:

գ) Նախդիրներից յետոյ միշտ գրւում է ուղղական հոլով, բայց երբ ցոյց է տալիս շարժում կամ դիմում դէպի որեւէ բան, այսինքները «դէպի հւր» հարցին են պատասխանում, այդ դէպքում գրւում է հայցական հոլով օր. mi iras en ĝardeno ես գնում եմ այգով՝ այգու միջով, mi iras en ĝardenon ես գնում եմ այգի: La muso kuras sub la lito մուկը վազվզում է մահճակալի տակ. la muso kuras sub la liton մուկը դէպի մահճակալի տակն է վազում:

դ) al և ĝis նախդիրները գրւում են ուղղական հոլովի հետ. օր. mi iras al mia frato եղբորս մօտ եմ գնում, li marŝas de la unu muro, ĝis la alia նա մէկ պատից (մինչև) միւսն է քայլում:

ե) por (համար) նախդիրը երբեմն գործ է ածւում նաև անորոշ դերբայների հետ. օր. mi iras por helpi lin ես գնում եմ նրան օգնելու:

զ) Նախդիրներից իւրաքանչիւրն ունի ուրոյն նշանակութիւն, բայց եթէ հարկաւոր է նախդիր գործ ածել և մտքից չի հասկացւում թէ որը, գործ են ածում je նախդիրը. օր. sopiri je la patrujo հայրենիքի կարօտը քաշել. obei je la patro հնազանդել հօրը. je նախդրի տեղ կարելի է գործածել հայցա-

կան հորովը առանց որևէ նախըրի. օր. sopiri la patronojn, obei la patron:

Միջաժամանցն

—estr—նշանակում է վարիչ, կառավարիչ, օր. ŝipo նաւ, ŝipestro նաւապետ. gubernio նահանգ, guberniestro նահանգապետ և այլն:

—ist—մարդ, որ պարապում է մի որևէ բանով. օր. boto կոշիկ, botisto կոշկակար. ŝteli գողնալ, ŝtelisto գող. instrui ուսուցանել, instruisto ուսուցիչ, և այլն:

—il—գործիք. օր. kombi սանրել, kombilo սանր. pesi կշռել, pesilo կշռոք. kudri կարել, kudrilo ասեղ. lulı օրորել, lulilo օրորոց և այլն:

Վարժենալիսն

La manĝilaro, konsistas el la kulero, la forko, la franĉilo, la glaso kaj la diversaj teleroj: suprelero, plataj teleroj, teleretoj.—La kuiristino portis en la kuirrejon sitelon plenan je karbo; poste ŝi balais per balailo kaj ŝovelis per ŝovelileto la karberojn kovrantajn la plankon en la antaŭĉambro.—La pingloj kaj kudriloj estis metitaj de la kudristino en skatoleton, kiu kuŝas sur la tablo.—Mi iros la proksiman ĵaŭdon kun mia amiko, la skulptisto, sur la kamparon, al lia frato, kiu estas pentristo; kaj ni loĝos ĉe tiu-ĉi unu tutan semajnon.—Kie vi trovis la desegnaĵojn de mia filino, kaj kien vi metis ilin? Mi trovis, sinjorino, la desegnaĵojn sub la kanapo en la salono, kaj mi metis ilin en la tirkeston de la skribotablo de fraŭlino Sofio.

Ծանուկ (letero).

Moskvo, la 16-an de junio (de la jaro) 1909 (-a).

Estimata sinjoro,

Mia bofrato skribas al mi, ke vi havas bonegan serviston, kiun vi ne bezonas dum la somero. Ĉar mi-aflanke mi tre bezonas nun viron por anstataŭi mian kuiriston, kiu hieraŭ per hakilo aŭ tro akra segilo tranĉis al si unu fingron, mi estus tre feliĉa, se vi volus prunti al mi vian serviston, por ke li iru kun ni en nian kampodomon dum la monato julio. Tie li devos porti matene frue unu sakon da karbo en la kuirejon aŭ segi kaj haki la necesan lignon; poste li balaos la korton antaŭ la domo kaj ŝovelos la malpuraĵojn kaj balaajojn. Post la tagmezo li lavos la grandajn kaldronojn kaj kaserolojn, dum la ĉambristino lavas la pladojn, telerojn, glasojn, forkojn, kulerojn, kaj tranĉilojn. Vespere li ekbruligos la lampojn kaj kandelojn en la ĉambraro kaj la lanternon sur la korto, kaj estingos ilin nokte je la dekunua (horo). Li devas esti kapabla najli rapide grandan keston aŭ ŝraŭbi kovrilon de skatoleto, ne difektante ĝin. Mi deziras, ke li estu fortika kaj precipe tre lerta.

Mi esperas, estimata sinjoro, ke vi havos la afablecon skribi al mi tre baldaŭ pri tiu afero kaj mi petas vin, akcepti mian respektplenan saluton.

Petro N.

Բաներ

afero գործ.

forno վառարան.

poto խեցաման.

kaldrono կաթսայ.

kaserolo կասերոլ.
 korto բակ.
 supo արգանակ.
 pleto մատուցարան.
 plado բլիւզ.
 telero ափսէ.
 forko պատառաքաղ.
 kulero դղալ.
 botelo բոթիլ.
 flanko կողմ, կողք.
 korko խցան.
 glaso բաժակ.
 plezuro բաւականութիւն.
 bildo պատկեր.
 vazo վազ (աման).
 kuro վաննա.
 sifelo դոյլ.
 kesto արկղ.
 skatolo արկղիկ.
 sako պարկ.
 lampo լամպ.
 lanterno ֆանար (լապտեր).
 kandelolo մոմ.
 horloĝo ժամացոյց.
 planko յատակ.
 najlo մեխ.
 pinglo զնդասեղ.
 ŝraŭbo պտուտակ.
 ligno փայտ, ցախ.
 karbo ածուխ.
 kanapo դիւան.
 boto կօշիկ.
 utila օգտակար.

akra սուր.
 plena լիակատար.
 kapabla ընդունակ.
 tuta ամբողջ.
 plata հարթ.
 lerta ճարպիկ, աշողակ.
 estimi յարգել.
 voli ցանկանալ.
 balai աւել.
 ŝoveli թիով քերել.
 tranĉi կտրել.
 meti դնել.
 kuŝi պառկած՝ ընկած լինել.
 tondi խուզել.
 haki կտրել (փայտ).
 segi սղոցել.
 falĉi հսձել.
 kudri կարել.
 gladi ութօսել, հարթուկել.
 pentri նկարել.
 skulpti քանդակել.
 desegni գծել, գծադրել.
 respekti յարգել, պատել.
 tiri քարշել.
 preni վերցնել.
 akcepti ընդունել.
 teni բռնել.
 kovri ծածկել.
 porti տանել.
 devi պարտաւորուած լինել.
 difekti ֆեյսսել.
 ekbruligi վառել.
 prunti փոխ տալ.

estingi հանցնել.
 bezoni (kion) պէտք ունենալ (մէկի).
 peti խնդրել.
 saluti ողջունել.
 deziri կամենալ.

pezi կշռել.
 frue վաղ.
 precipe զխաւորապէս, մաշաւանդ ուր.
 nu զէն, ուրեմն.
 ve աւանդ.

ՀԱՐԳԵՐ

Kiun bezonas S-ro P. N?

Kiel tranĉis sian fingron la kuiristo de S-ro N?

Kion devas fari la servisto dum la mateno?

Kaj post la tagmezo?

Kion lavas la ĉambristino?

Kiu ekbruligas la lampojn?

Je kioma horo oni estingas la lanternon sur la korto?

ԴԱՍ ՎԵՅՅԵՐՈՐԴ

Բաղադրական աստիճան. — Ածականների և մականների բաղադրական աստիճանը կազմուած է քիւսակի կամ բացասական malpli — բառերի օգնութեամբ: «Բան» բառը թարգմանուած է ol, օր. mia frato estas pli (malpli) granda ol mi իմ եղբայրը աւելի մեծ (փոքր) է քան ես. mia frato kuras pli (malpli) rapide ol mi իմ եղբայրը վազում է աւելի արագ (դանդաղ) քան ես: Գերադրական աստիճանը կազմուած է plej ամենա — կամ բացասական malplej բառերի օգնութեամբ: օր. Aramó estas la plej (malplej) granda el mia fratoj Աբամբ իմ եղբայրներից ամենամեծն (ամենափոքրն) է. li kuras plej (malplej) rapide el ni ĉiuj. Նա մեզանից ամենաքից արագ (ամենաքից դանդաղ) է վազում: Ծանօթ. — «Որքան կարելի է ուժեղ», «որքան կարելի է արագ» ու նման խօսքերը թարգմանուած են

Բ ա ն ե ը

pano հաց.	lakto կաթ.
bulko բուլկի.	butero խւղ.
tritiko ցորեն.	fromaĝo պանիր.
faruno ալիւր.	kafo սուրճ.
pasto խմոր.	teo թէյ.
kapro ալժ.	ĉokolado շօկօլադ.
apetito ախորժակ.	akvo ջուր.
ovo ձու.	vino գինի.
ŝafo ոչխար.	biero դարեջուր.
pomo խնձոր.	cigaro սիգար.
ŝinko ապուխտ.	cigaredo պապիրոս.
korbo զամբիւղ.	franco ֆրանսացի.
meleagro հնդուհաւ.	germano գերմանացի.
fiŝo ձուկ.	italo իտալացի.
ezoko գայլաձուկ.	sata կուշտ.
legomo բանջարեղէն.	avara ժլատ.
brasiko կաղամբ.	riĉa հարուստ.
salato սալաթ.	trinki խմել.
frukto պտուղ (միրգ).	drinki կոնծել (խմիչք).
piro տանձ.	fumi ծխել.
ĉerizo բալ.	rekompenci վարձատրել.
frago ելագ.	baki թխել.
frambo մոռ.	nutri կերակրել.
kuko կարկանդակ.	roŝti խորովել.
taso բաժակ (թաս).	resti մնալ.
sukero շաքար.	ĉasi որսի երթալ, որսալ.
salo աղ.	ŝteli գողանալ.
pipro պղպեղ.	perdi կորցնել.
oleo ձէթ.	diferenci զանազանիլ.
vinagro քացախ.	sufiĉe բաւական.
mustardo մանանեխ.	laŭ ըստ, համաձայն:

Հ ա ը ց ե ը

Kie loĝas sinjoro Paŭlo N.?
 Ĉu li havas multajn aferojn?
 Pri kio li skribas al sia patrino?
 Kion li manĝas ĉe l'matenmanĝo?—ĉe l'tagmanĝo?
 Ĉu li trinkas akvon?
 Kie li trinkas kafon?
 Ĉu li fumas?

ԴԱՍ ԵՐԹՆԵՐՈՐԴ

Որոշող բառերի աղիսակը

	iu որեւ մէկը ով որ.	io ինչ որ, որեւէ բան.	ia ինչոր.	ies ուժ որ.
Անորոշ.				
Հարցական և յարաբերա- կան.	kiu ով, որ.	kio ինչ.	kia որպիսի, ինչպիսի.	kies որի, ուժ.
Յուցական.	tiu այն (նա).	tio այն.	tia այնպիսի.	ties նրա
Հնդհանուր.	ĉiu իւրաքանչիւր	ĉio բոլոր.	ĉia իւրաքանչիւր ամեն տեսակ.	ĉies ամենքի.
Բացասական.	neniu ոչ ոք, ոչ մի.	nenio ոչինչ.	nenia ոչ մի տեսակ.	nenies ոչ ոքի.

Մասնիկ ձի ցոյց է տալիս մերձաւոր մատնանշութիւնը. օր. tiu այն, tiu-ձի կամ ձի-tiu այս. tio այն, ձի-tio սա:

Շիւ իւրաքանչիւր, յոգնակի ձիւյ նշանակում է բոլորեքեան:

—es վերջացող բառերը դրում են պատկանող բառից առաջ. օր. la domo, kies tegmenton! vi vidas, apartenas al mia patro, այն տունը, որի կտուրը դուք տեսնում էք, պատկանում է իմ հօրը:

այն մասնիկը նշանակում է էլ որ, օր. kiu ajn ով էլ որ... և այլն:

Որոշիչ բառերի շարքին են պատկանում. unu մէկ (unuյ մի քանիս) alia ուրիշ, cetera մնացեալ, kelka (կամ kelke da...) ոմանք, multa (multe da) շատ, tuta ամբողջ:

Մ ի ջ ա ծ ա ն ց ն ե ր

—ad—ցոյց է տալիս շարունակութիւն՝ տևողութիւն, բազմանգամութիւն. օր. pafi զէնք պարպել, pafadi զինակոծել, iri գնալ, iradi ման գալ, kanti երգել, kantado երգեցողութիւն և այլն:

—ig—մի բան դարձնել, ստիպել մի որեէ բան անելու, օր. blanka սպիտակ, blankigi սպիտակացնել, varma տաք, varmigi տաքացնել. pura մաքուր, purigi մաքրել. edzo այր ամուսին, edzigi ամուսնացնել և այլն:

—ig—մի բան դառնալ, ստիպուել այս կամ այն անելու. օր. ruĝa կարմիր, ruĝigi կարմրել, trovi գտնել, troviĝi գտնուիլ. estingi հանգցնել, estingiĝi հանգչիլ, naski ծնել, naskiĝi ծնուել և այլն:

Վ ա ր ժ ու թ իւ ն ն ե ր

Vestu vin rapide kaj ne prenu tiun malbelan sed tiu ĉi novan ĉapelon!—Kiu el vi, junulinoj, iras kun

mi en la magazenon de novaĵoj? Ni ĉiuj irus volonte kun vi, sinjorino, se ni estus vestitaj, sed ĉar neniu el ni intencis eliri hodiaŭ, ni tute ne estas pretaj.—Mia patro devigas min purigi ĉiumatene miajn malpurajn ŝuojn.—Ni pagos ĉiun el tiuj silkaj kravatoj aparte.—Kiajn naztukojn vi volas aĉeti? Mi ilin prenos tiajn, kiaj ili estas.—La fraŭlino, kies belegajn orajn juvelojn ni admiris, edziniĝos baldaŭ.—Kies estas tiu-ĉi cigarujo? Nenies, almenaŭ nenies, mi opinias, en la kafejo.—Kion vi volas diri al mi? Nenion.—La junularo en tiu-ĉi vilaĝo konsistas el kelkaj junuloj kaj multaj junulinoj.—Prenu la sapon el la sapujo kaj lavu vian vizaĝon kaj viajn manojn.—Tiu ĉi silka robo estas pli eleganta ol tiu lana, sed vi estas ĉarma en kia ajn vesto.

Յսմանկ.

Tre kara kuzino.

Hieraŭ mi iris kun mia avino en la magazenon de novaĵoj. Kia vastega bazar! Kiaj ĉarmaj objektoj en ĉiu angulo! Ion pli belan mi neniam vidis. Jen estas la silkaj juĵoj, jen la veluraj manteloj, pli malproksime kuŝas delikataj punktoj aŭ diverskoloraj ŝtofoj, rubandoj, tukoj kaj kravatoj. Sur la unua etaĝo ni trovas la tolaĵon: ĉemizojn, kolumojn, manumojn k. t. p. La ĉapelaro estas lokita pli alte kun la luksaj piedvestoj kaj la falsa juvelaro. En la keletaĝo troviĝas ne bareloj da vino, sed kuirejaj fornoj, domaj iloj ĉiuspekaj kaj ludiloj por infanoj. Vi trovas ĉion, nenio mankas en tiuj oportunaj parizaj magazenoj. Malgraŭ tio mi preferas ankoraŭ la malgrandajn butikojn de nia provinca urbeto kaj mi esperas, ke mi havos la plezuron ilin viziti en via aminda kaj agrabla societo. Fartu bone!

Amikajojn mi sendas al viaj gefratoj kaj al vi, karulino, multajn kisojn.

Via tutkore sindona kuzino.

Sofio N.

En Parizo, la unuan de marto 1909.

Բ ա ն Ե ր

vesto զգեստ.	rubando ժապաւէն.
vesto ժիլէտ.	punto կրուժեւ, հաշիւ.
robo կանացի զգեստ.	lano բուրդ.
jupo իւրկա.	silko մետաքս.
mantelo պլաշ (վերնագգ.)	veluro մախմուր.
strumpo գուլպայ.	bastono փայտ (ձեռքի).
ŝuo կոշիկ.	magazeno կրպակ.
kravato գալստուկ.	butikio խանութ.
ĉemizo շապիկ.	bazaro շուկայ.
manumo մանժէտ.	lukso փարթամութիւն.
kolumo օձիք.	truo ծակ, անցք.
ŝtofo գործուածք, ճօթ.	speco տեսակը.
tolo պօլօտնօ, կտաւ.	lama կաղ.
tuko թաշկինակ.	preta պատրաստ.
objekto առարկայ.	dika հաստ.
angulo անկիւն.	ĝentila քաղաքավար.
ĉapelo գդակ.	ĉarma սիրելի՛ դուրեկան.
poŝo գրպան.	delikata փափկասուն.
butono կոճակ.	eleganta շքեղ.
sapo սապոն.	simpla հասարակ.
jevelo թանն քար.	falsa կեղծ.
barelo տակառ.	ebla կարելի, հնարաւոր.
ringo մատանի.	aminda սիրալիր.
ĉeno շղթայ.	sindona նուիրուած.
ĉifono փալաս.	admira «բանջանալ, զարմանալ»

aĉeti գնել.

pagi վճարել (գինը):

levi վեր բարձրացնել.

boli եռ գալ.

kombi սանրել.

kompreni հասկանալ.

konsumi հագնել-մաշել.

uzi գործ ածել.

ornami զարդարել.

intenci մտադրուել.

prefepi գերադասել.

malgraŭ չնայած որ.

almenaŭ գոնէ.

volonte սիրով(անել միբան)

aparte մանաւանդ.

kaj tiel plu (k. t. p.) և այլն.

Հ ա ր ց Ե ր

Kien iris fraŭlino N. hieraŭ?

Kun kiu ĉi iris?

Kion oni vendas en la magazeno de novaĵoj?

Kie estas la tolaĵo?

Kie estas la ĉapeloj, la ludiloj?

Kie troviĝas la kuireja forno kaj domaj iloj?

Ĉu vi eble preferas pli malgrandajn magazenojn?

ԴԱՍ ՈՒԹՆԵՐՈՐԻ

Պարագայական ըստերի աղիսակը

Անորոշ.	ie որեւ տեղ.	iam երբեիցէ.	iel մի կերպ.	ial ինչ որ պատ- ճառով.	ion որքան և իցէ.
Հարցա- կան և յա- րաբերա- կան:	kie որտեղ.	kiam երբ	kiel ինչպէս.	kial ինչու.	kiom որքան.
Ցուցա- կան.	tie այնտեղ.	tiam այն ան- գամին.	tiel այնպէս.	tial նրա համար.	tiom այնքան.
Ընդհա- նուր	ĉie ամեն տեղ.	ĉiam միշտ	ĉiel ամեն կերպ.	ĉial ամեն պատ- ճառով.	ĉiom ամեն քա- նակու- թեամբ.
Բացաս- կան.	nenie ոչ մի տեղ.	neniam ոչ մի ան- գամ.	neniel ոչ մի կերպ.	nenial առանց որեւէ պատճառի.	neniom ամենեւին.

Ĉi la ajn *մասնիկները* նոյն *կերպ* են գործածուած, *ինչպէս որոշիչ բառերի հետ*. օր. tie-ĉi կամ ĉi-tie *այստեղ*, kiom ajn *որքան էլ որ...* Այն բառերը որոնք վերջանում են e տառով, «դէպի ուր» հարցին ընդունում են n վերջաւորութիւնը. օր. kien *դէպի ուր*, nenien *ոչ մի տեղ*.

Կան նաեւ պարագայական մի քանի այլ բառեր. *supre վերևում, malsupre ներքևում. jus հէնցոր, jam արդէն. preskaŭ համարեա թէ, precipe մանաւանդ. sufiĉe բաւական, tuj իսկոյն և եթ, tro չափազանց, jen... jen հէնց... հէնց, ju... des ինչքան... այնքան*:

Դերբայները կարող են ընդունել—o վերջաւորութիւնը, որով գոյական անուն են դառնում, իսկ—e ընդունելով՝ մակբայ. օր. leganto *ընթերցող, leginte կարդալով. amato սիրուած (մարդ), punote պատժուելի*.

Մի ջ ա ծ ա ն ց ն ե ր

—em—*ցոյց է տալիս ենթարկուին կամ սովորութիւն ունենալը*. օր. *babili շատախօսել, babilema շատախօս, malsana հիւանդ, malsanema հիւանդոտ. kredi հաւատալ, kredema դիւրահաւատ*:

—ebi—*կարելի լինելը (այն, ինչ որ կարելի է...)* օր. *legi կարդալ, legebla հեշտ կարդալու. fleksi ճկել, fleksebla ճկուն. pardoni ներել, pardonebla ներելի. vidi տեսնել, videbla հեշտ տեսնելի*:

—ind—*արժանի լինելը. օր. ami սիրել, aminda սիրարժանի. kredi հաւատալ, kredinda արժանահաւատ, memori յիշել, memorinda արժանայիշատակ*:

Ն ա ի ա ծ ա ն ց

dis—*ցոյց է տալիս ցրուին՝ այս ու այն կողմ ցրուելը, մաս-մաս անելը*. օր. *kuri փախչել, diskuri*

այս ու այն կողմ փախչել. iri գնալ, disiri ցրուել. peli ըշել, dispeli ցիրուցան անել և՛ այլն:

Վ ա ր ժ ու թ իւ ն ե ր

Iam mi ie forgesis mian kajeron.—Vi estas iom forgesema, sinjoro, kaj vi iel devus korektiĝi.—Ĉu vi ial tion diras?—Kiam la lernejestro, serĉis la lernanton li tute ne sciis, kie li estas kaj kiel li eliris.—Kiom da leteroj vi skribos al mi? Mi skribos tiom da leteroj, kiom vi deziros. Ĉu vi tiam estos kontenta?—Li intencis nenion aĉeti kaj fine li aĉetis ĉion.—Vi neniam prononcas korekte.—Li tuj skribis la adreson kaj li jus forportis la leteron, kiu jam baldaŭ alvenos.—Ju pli oni konas lin, des pli oni lin amas.—Jen vi tute silentas, jen vi tro habiladas.—Paŭlo estas laborema, kaj ordema infano.—Kompreneble li estas laŭdinda, sed lia frato estas nekorektebla petolulo, ĉiam mensogema, neatentema kaj certē malinda ricevi ian rekompencan.—Vi estas tro severa.

LA ESPERO.

En la mondon venis nova sento,
Tra la mondo iras forta voko;
Per flugiloj de facila vento
Nun de loko flugu ĝi al loko.

Ne al glavo sangon soifanta
Ĝi la homan tiras familion:
Al la mond' eterne militanta
Ĝi promesas sanktan harmonion.

Sub la sankta signo de l'espero
Kolektiĝas pacaj batalantoj

Kaj rapide kreskas la afero
Per laboro de la esperantoj.

Forte staras muroj de miljaroj
Inter la popoloj dividitaj;
Sed dissaltos la obstinaj baroj,
Per la sankta amo disbatitaj.

Sur neŭtrala lingva fundamento,
Komprenante unu la alian,
La popoloj faros en konsento.
Unu grandan rondon familian.

Nia diligenta kolegaro
En laboro paca ne laciĝos
Ĝis la bela sonĝo de l'homaro
Por eterna ben' efektiviĝos.

L. Zamenhof.

Р а н б р

mondo <i>աշխարհ.</i>	kajero <i>տետր.</i>
sento <i>զգացմունք.</i>	adreso <i>հասցե.</i>
voko <i>կոչ-հրավեր.</i>	ordo <i>կարգ.</i>
glavo <i>թուր, սուր.</i>	papero <i>թուղթ.</i>
harmonio <i>ներդաշնակու-</i>	inko <i>թանաք.</i>
<i>թիւն.</i>	libro <i>գիրք.</i>
signo <i>նշան.</i>	profesoro <i>պրոֆէսոր.</i>
paco <i>խաղաղութիւն.</i>	historio <i>պատմութիւն.</i>
popolo <i>ժողովուրդ.</i>	lingvo <i>լեզու (խօսելը).</i>
baro <i>արգելք.</i>	facila <i>թեթեւ.</i>
fundamento <i>հիմք.</i>	sankta <i>սուրբ.</i>
rondo <i>շրջան.</i>	obstina <i>յամառ.</i>
kolego <i>ընկեր.</i>	neŭtrala <i>չէզոք.</i>
beno <i>օրհնութիւն.</i>	diligenta <i>աշխատասէր.</i>

efektiva <i>խսկական.</i>	intenci <i>մտադրուիլ.</i>
libera <i>ազատ.</i>	prononci <i>արտասանել.</i>
atenta <i>ուշադիր.</i>	porti <i>տանել.</i>
interesa <i>հետաքրքիր.</i>	labori <i>աշխատել.</i>
severa <i>խիստ (մարդ).</i>	koni <i>ճանաչել.</i>
instrui <i>ուսուցանել.</i>	scii <i>գիտենալ.</i>
militi <i>պատերազմել.</i>	silenti <i>լռել.</i>
promesi <i>խոստանալ.</i>	babili <i>շատախօսել.</i>
kolekti <i>հաւաքել.</i>	laŭdi <i>գովել.</i>
batali <i>կռուել.</i>	petoli <i>չարութիւն անել.</i>
salti <i>թռչկոտել.</i>	serĉi <i>որոնել.</i>
bati <i>կոտորել. ծեծել.</i>	mensogi <i>ստախօսել.</i>
espero <i>յուսալ.</i>	rekompenci <i>պարգևատրել.</i>
konsenti <i>համաձայնիլ.</i>	ĵeti <i>զցել.</i>
ŝiri <i>պատռել.</i>	ivdulgi <i>ներողամիտ լինել.</i>
traduki <i>թարգմանել.</i>	preskaŭ <i>համարեալ թէ.</i>
forgesi <i>մոռանալ.</i>	ĝis <i>մինչև.</i>
korekti <i>ուղղել.</i>	for <i>հեռու, դէն.</i>
lerni <i>ուսանիլ.</i>	

ԴԱՍ ԻՆՆԵՐՈՐԴ

Ծ ա ղ կ ա ս

Շաղկապները հետեւեալներն են՝ ke որ, որպէսզի se եթէ, թէոր, ĉu արդեօք, միթէ. ĉar որովհետեւ tialke նրա համար որ, por ke որպէսզի, ĝis մինչև, մինչև որ, kvankam թէպէտ, kvazaŭ կարծես թէ, ĉu...ĉu միթէ-միթէ, kiam երբ, tuj kiam միայն, antaŭ ol նախ քան ans tataŭ փոխանակ, ĝis kiam մինչև որ, dum մինչև, aŭ կամ, kaj և, ĥu, ŭj—des ինչքան... այնքան, nek ոչ... ոչ, sed բայց, tamen բայց և այնպէս.

Ĉu (միթէ) մասնիկը հարցական է և զրուում է ա) այն բանից առաջ, որին որ վերաբերում է. օր. ĉu

bona estis la vojo? (միթէ) ճանապարհը լմա էր. բ) առհասարակ դըռում է նախադասութեան սկզբում և արտասանելիս շեշտը ծանրանում է ստորոգեալի վրայ. օր. *ĉu espero ekzistas? kiam ĉu ekzistas espero?* յոյս կա՞յ արդեօք. *ĉu la vojo estis bona?* և այլն:

Այն դեպքում, երբ *se* նշանակում է թէ որ և *kvazaŭ*՝ իբր թէ, դըռում է պայմանական եղանակը, իսկ երբ *ke* նշանակում է որպէսզի և նոյնպէս *por ke*-ից յետոյ դըռում է—ս (հրամայական) ձևի վերջաւորութեամբ բայ. օր. *mi deziras, ke li venu ĉu kiam ĉu* եւ, որ նա գայ. *por ke ili komencu sian laboron* որպէսզի նա վերջացնէ իր գործը: Երբ *por* առանձին է լինում, այդ դեպքում բայ դըռում է անորոշ դերբայի ձևով. օր. *por vidi* որպէս զի տեսնէ:

Ծախսադասութեան մէջ բառերի դասաւորութեան համար էսպէրանտո լեզուն ոչ մի առանձին կանոն չունի, այլ ըստ ցանկութեան կարելի է դասաւորել. օրինակ «ես պատահեցի Արամին եկեղեցու մօտ» նախադասութիւնը կարելի է հետեւեալ կերպով թարգմանել՝

1. Mi renkontis Aramon apud la preĝejo,
2. Renkontis mi Aramon apud la preĝejo,
3. Aramon mi renkontis apud la preĝejo,
4. Apud la preĝejo mi renkontis Aramon,
5. Apud la preĝejo renkontis mi Aramon,
6. Apud la preĝejo Aramon mi renkontis,

միայն ամենից առաջ դըռում է նախադասութեան այն անդամը, որի վրայ խօսողը ուզում է առանձին ուշադրութիւն դարձնել տալ:

U w l u d u n g

ek—ցոյց է տալիս գործողութեան սկիզբը կամ գործի սկզբնական ակնթարթը. օր. *kanti* երգել, *ek-*

kanti սկսել երգել, *scii* գիտենալ, *ekscii* իմանալ, *memori* յիշել, *ekmemori* միտը գցել, յանկարծ յիշել և այլն:

re—նորից, կրկին, յետ, օր. *doni* տալ, *redoni* վերադարձնել, *presi* տպել, *represi* արտատպել, *iri* գլնալ, *reiri* վերադառնալ, *brili* պսպղալ, *rebrili* արտացոլիլ և այլն:

U w l u d u n g

—*aĉ*—գործ է ածւում անարգական ու ստորացնող բառեր կազմելու համար. օր. *homoj* մարդիկ, *homaĉoj* մարդուկներ:

U w l u d u n g

Mi kredas, ke la scienco estas potenca progresadilo, kaj ke ĝi pli kaj pli kondukos la homaron al la vereco.—La homoj diras, ke se ili estus riĉaj, ili donacus multan monon al la malriĉuloj. Ĉu ili efektive tiel agus?—Ĉar vi ne venis hieraŭ, mi pensas, ke vi venos morgaŭ.—Diru, kiam vi alvenos, por ke mi estu hejme.—Tuj kiam li ekparolis, mi aŭdis, ke li estas kortuŝita, kaj ke li donos la petitan permeson.—Antaŭ ol juĝi aŭskultu nin.—Tial ke vi estas ĝentila, mi tion donos al vi, por ke vi estu rekompencota.—Kvankam mi iom malsanetas, tamen mi venos, ĉar mi sendube preferas viziti vin anstataŭ eni sola.—Diru al la ser-vistino, ke ŝi ekbruligu la lampon, kaj ke ŝi remet- la meblaron en ordo.—Diru al viaj lernantoj, ke ili reportu en la lernejon ĉiujn librojn, kiujn ni bezonas. Se niaj donacoj estas tro belaj, mi demandas min, ĉu niaj amikoj ne rifuzos ilin.—Kvankam mi tre afable reinvitis viajn gepatrojn, ili ankaŭ ne akceptis mian inviton; ĉu tial ke ili estas tro maljunaj kaj malfortaj,

ĉu tial ke ili timas enui en nia societo.—Antaŭ ol ekparoli, oni devas pripensi.—Ni manĝu por vivi, ni ne vivu por manĝi.

ԽՕՍԱԿԳՈՒԹ Ի ԼՆ

Sofio. Bonan tagon, sinjoro, kiel vi fartas?

Ernesto. Tre bone, mi dankas (*կամ* dankon), kaj vi, sinjorino?

S. Bone, nuntempe mi fartas pli bone, ol iam.

E. Kiu venas tie? Ĉu ne estas nia amiko, Nikolao, la instruisto.

S. Jes, estas li. Mi lasas vin. Fartu bone! (*Ŝi* deiras).

E. Bonvenon al vi, amiko. Kiel vi fartas nun? Ĉu via familio estas en bona farto?

Nikolao. Mia edzino ĉiam estas sana, sed unu el miaj infanoj havas mienon tre malbonan; ĝi ne havas plu apetiton kaj ĉiam plendas pri kapdoloroj.

E. Eble, tio-ĉi venas nur el tro granda kresko. La kreskado tre lacigas la infanojn.

N. Tion-ĉi vi diras por trankviligi min, sed ĉar vi mem estas patro, vi certe komprenas mian timon.

E. Sendube... Nu, adiaŭ. Salutu vian edzinon je mia nomo kaj diru al via malsana infaneto, ke ĝi resaniĝu.

N. Certe, mi faros tion-ĉi. Ĉis la revido! •

Բ ա ն Ի ր

scienco գիտութիւն.

arto արուեստ.

almozo ողորմութիւն.

regno պետութիւն.

bieno կալուածք.

tombo գերեզման.

progreso յառաջդիմութիւն.

թիւն.

potenca հզօր.

prava արդար.

agi վարուել.

permesi թոյլ տալ.

saluti ողջունել.

konduki տանել (*առաջնորդել*).

juĝi դատել.

donaci նուիրել, պարգևել.

tnŝi ձեռք տալ (*մի բանի*).

akcepti ընդունել.

inviti հրաւիրել.

fini վերջացնել.

akiri ձեռք բերել.

plendi դանդաժուել.

bedaŭri խղճալ, ցաւել.

pensi մտածել.

demandi հարցնել.

rifuzi մերժել.

posedi ունենալ (*մի բան*),

տիրել (*մի բանի*).

danki շնորհակալ լինել.

timi վախենալ.

enui ձանձրանալ (*սկսած*).

morti մեռնել.

amuzi զուարճացնել.

peli քշել, արտաքսել.

pafi արձակել (*հրացան*).

certe 'ի հարկէ.

certa համոզուած, հաւատացած.

sendube անկասկած.

hejme տանը.

adiaŭ միաք բարով.

tamen այնուամենայնիւ.

mem ինքը.

ԴԱՍ ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ

Նախաձանցներն ու միջաձանցներն իրանց սկզբնական դրութեամբ էլ ունեն առաձին նշանակութիւն եթէ միայն նրանց տանք քերականական վերջաւորուածութիւններ և կամ թէ մէկ-մէկու հետ միացնենք. օր. mala հակադիր, rea յետադարձ, ino էգ, iloզէնք, գործիք, indo արժանիք, բարեմասնութիւն, gii ստիպել, igi դառնալ (*մի բան դառնալ*), estro վարչապետ, կառավարիչ, estraro իշխանութիւն (*իշխանաւորները վարիչները*), dis-igi բաժանել, et-ulo փոքրիկ, պսակիկ (*հրեխայ*) an-ar-o ընկերակցութիւն և այլն:

Մ ի ջ ա ծ ա ն ց ն ե ր

—êj—աւելացնելով արական յատուկ անուններին առաջին մի քանի տառերին, իսկ—nj—էլ իզական անուններին, անունները դառնում են փաղաքական. օր. Petro Պետրոս, Pečjo Պէտո, Mario Մարիամ, Manjo Մանեա և այլն*):

—um—գործ է ածւում այն դէպքերում, երբ մենք տեսնում ենք, որ մի որեւէ բառ կարելի է կազմել միջածանցի օգնութեամբ, սակայն ոչ մի միջածանց յարմար չի գալիս. օր. bruli վառուի, այրուի, brulumo բորբոքում, malvarma ցուրտ, սառ, malvarmumi մըսել, parto մաս, partumo կոտորակ (թուար.). kolo վիզ, kolumo օձիք, nazo քիթ, nozumo ակնոց-պէսնէ:

Բացի այս միջածանցներից գործ է ածւում նաև ism միջադգային գործածութեան մէջ մտած միջածանցը. օր. patrioto հայրենասէր, patriotismo հայրենասիրութիւն և այլն:

Mošto.—Ընդհանուր տիտղոս է, որ ըստ յարմարութեան է դրւում, նայած թէ ունի է վերաբերում. օր. reço թագաւոր, Via Reğa mošto Ձերդ Մեծութիւն, princo իշխան, Via Princa mošto Ձերդ Բարձրութիւն, pastro քահանայ, Via Pastra mošto Ձերդ Բարեկրօնութիւն, Via mošto Ձերդ Մեծապատուութիւն և այլն:

Վ ա ր ժ ու թ ի լ ն ն ե ր

Lia kolero longe daŭris.—Li estas hodiaŭ en kolera humoro.—Li koleras kaj insultas.—Li fermis kolere la pordon.—Lia filo mortis kaj estas nun malviva. La korpo estas morta, la animo estas senmorta.—

*) Այսպիսի կրճատումները կարելի է անել անուան հէնց առաջին վանկից. օր. Aleksandro կարելի է կրճատել Aleksančjo, Alekčjo, Alečjo նայած բաղբրանչիւնութեանը:

Li estas mortē malsana, li ne vivos pli ol unu tagon. Li parolas, kaj lia parolo fluas dolĉe kaj agrable.—Ni faris kontrakton ne skribe, sed parole.—Starante ekstere, li povis vidi nur la eksteran flankon de nia domo.—Li loĝas ekster la urbo.—La ekstero de tiuĉi homo estas pli bona, ol lia interno.—Li tuj faris, kion mi volis, kaj mi dankis lin por la tuja plenumo de mia deziro.—Kia granda brulo! kio brulas?—Ligno estas bona brula materialo.—Ĉu li donis al vi jesan respon- don aŭ nean?—La birdo ne forflugis: ĝi nur deflugis de la arbo, alflugis al la domo kaj surflugis sur la teg- menton.—Por ĉiu aĉetita funto da teo tiu-ĉi komercisto aldonas senpage funton da sukero.—Lernolibron oni devas ne tralegi, sed tralerni.—Li portas rozkoloran superveston kaj telerforman ĉapelon.—En mia skrib- tablo troviĝas kvar tirkeŝtoj.—Nia hieraŭa kunveno restis sen rezultato. Ni intencas kunveni ree, la prok- siman ĵaŭdon.—Kion Dio kunigis, tion la homo ne di- sign.—Estas dogmo de la kristana kredo, ke Jesuo Kristo mortis krucumita por elaĉeti la tutan homaron.—Figuru al vi landon senhoman, senakvan, senkreskajan, senbestan sub fajra suno.—Senbotigu (kամ sensuigu) vin kaj montru al mi vian piedon.—Enlitiĝu, knabeto! —Ni vin dankas pro via tiel sindona kunlaborado.—Kunportu bastonon, ĉar vi ne scias, ĉu vi estos atakita en la vojiro.—Ne kontraŭmetu al mi tiun motivon, ĉar ĝi estas malbona.—La lakto estas en multaj okazoj bonega kontraŭveneno.—Li loĝas kontraŭe.—Vi neniam al mi diris, kial vi estis tiel kontraŭa al mia ideo.—Li estas mia samideano.—Ĉu vi enskribis niajn lastajn elsprezojn?—Ĉu ni povas antaŭvidi ĉion okazontan?—Kian rimedon de translokiĝo vi uzos por tien iri?—Kio estas tiu-ĉi vianda surkresko, kiun mi rimarkas

sur via maldekstra mano?—La domo estas ĉirkaŭbarita per alta palisaro, kiu kaŝas la vidon de la maro.—La muso ĉirkaŭmordetis la fromaĝon.—La glavo eniĝis en la korpon kaj ĝin boris trae.—Hieraŭ mi vidis la fulmotondron, post kiu sur la ĉielo aperis ĉielarko.—Ĉu vi veturos fervoje aŭ vaporŝipe!—La Rhein'a akvofalo estas tre bela.—La glacio estas fluidigebla.—Mia infano estas ema je babilado.—Pri tioĉi eĉ ne estas inde paroli.—Ĉi-tiu afero havas nur ioman signifon.—La societo translokiĝis en propran ejon.—La troa marŝado igis ŝin senforta.—La diseco estas ofte la kaŭzo de malforteco.

Tw o ü w l g n l [ð h l ü

Erĉjo. Kian temperaturon vi preferas, Sonjo, la sekan aŭ la malsekan, la varmegan aŭ la glacian, unuvorte kian sezonon?

Sonjo. Senŝerce mi diros al via ĝrafa Moŝto, ke el ĉiuj sozenoj de l'jaro mi preferas la printempon kaj la majan monaton. En majo vere reviviĝas la naturo, la arboj malfermas siajn burĝonojn kaj kovras sin per folioj kaj floroj. Ĉiuj kreskaĵoj bonodorigas la aeron.

E. Kontraŭe mi preferas la dormadon de l'naturō,
la vintron. Estas por mi plezuro rigardi la kam-
paron kovritan per ĝia mantelo el brilega neĝo.
Se la pluvo falas, mi restas hejme, sidante apud
la fajro kaj fumante bonan cigaron aŭ bonegan
pipon.

S. Kaj vi, Niĉjo? nenion vi diras. Kian tempon de jaro vi preferas?

Niĉjo. Ho! mi havas guston tute diferenca de l'via.
Dum la printempo oni scias neniam, ĉu oni de-

vas preni la pluvombreŝon aŭ la bastonon. Mi preferas la aŭtunon. Dum la aŭtuno la temperaturo estas pli agrabla ol en la somero! la marŝo estas plezuro.

S. Vi estas prava, Niĉjo. Rimarku, ke se ni komparos la sezonojn kun la vivo de l' homo, ni trovos, ke la printempo respondas al la infaneco, la somero al la aĝo de l' pasioj; la aŭtuno figuras la maturecon en la vivo kaj la vintro la maljunecon.

Print

kolero քարկուծիւն.	paliso բեր, ցեց.
humoro տրամադրութիւն.	fulmo կայծակ, շանթ.
animo հոգի.	tondro որոտմունք.
kontrakto պայմանագիր.	ĉielo երկինք.
materialo նիւթ.	arko լծաղեղ, կամար.
neĝo ձիւն.	vojo ճանապարհ.
funto գրունքայ.	glacio սառույց.
rozo վարդ.	naturu բնութիւն.
formo ձև.	burgono բողբոջ.
rezultato հետևանք.	folio տերև. թերթ.
figuro կերպարանք.	aero օդ.
suno արև.	muso մուկ.
gusto ճաշակ, համ.	pipo խողովակ.
besto կենդանի, գոգան.	maro ծով.
fromaĝo պանիր.	pasio կիրք, ցանկութիւն.
motivo մօտիւ. առաջարկ.	sama ինքը.
veneno թոյն.	fluida ջրալի.
dogmo դաւանանք.	dolĉa քաղցր.
ideo գաղափար, իդէա.	seka չոր.
spezo շրջանառութիւն.	daŭri շարունակել.
rimedo միջոց.	insulti հայհոյել.

morti մեռնել. okazi պատահիլ.
 flui հոսել. mordi կծել.
 plenumi կատարել. bori փորել (բուրաւով).
 bruli վառուել. fali ընկնել.
 šerci հանաք անել. veturi գնալ (կառքով).
 signifi նշանակել. aperi երևալ.
 resti մնալ (որևէ տեղ). komerci առևտուր անել.
 krucumi խաչել. kaši թագցնել.
 montri ցոյց տալ. tuj իսկոյն և եթ.
 ataki յարձակուել.

Բառեր, որոնք կազմուած են—um միջաձանցով.

aerumi օդը մաքրել (սենեակի), քամհարել. aero օդ.
 amindumi սիրաբանել. aminda սիրելի, սիրայօժար.
 brulumo բորբոքումն. bruli վառուել, այրուել.
 bušumo երախակալ (շան), bušo բերան.
 butonumi կոճկել. butono կոճակ.
 gustumi համք տեսնել, gusto համ, ճաշակ.
 kalkanumo կօշիկի կրունկը. kalkano կրունկ (մարդու).
 kolumo օձիք. kolo վիզ, պարանոց.
 komunumo համայնք, հասարակութիւն. komuna ընդ-
 հանուր.

krucumi խաչել. krucio խաչ.
 laktumo ձկնակաթ. lakto կաթ.
 lotumi վիճակահանութեան դնել. loti վիճակ գցել.
 malvarmumi մրսել. malvarma ցուրտ.
 manumo մանժէտ. mano ձեռք.
 mastrumi տնտեսութիւն անել՝ կառավարել. mastro տէր.
 nazumo ակնոց-պէսանէ. nazo քիթ.
 palpebrumi աչքերը ճորել. palpebro արտասուք.
 plenumi կատարել՝ անել. plena լիք, լիակատար.
 proksimuma մօտաւոր. proksima մօտիկ.
 ventumi հողմահարել, հով անել. ventumilo հովհար ven-
 to քամի:

Կետադրութիւն քերականական անուններ

(.) punktó. գոյական substantivo.
 (:) dupunktó. ածական adjektivo.
 (,) komo. բայ verbo.
 (') apostrofo. գերանուն pronomo.
 (˘) akcento. թուական անուն numeralo.
 (—) streketo. մակբայ adverbó.
 (...) punktaro. շաղկապ konjunkcio.
 (;) punktó kómo. ձայնարկութիւն interjekcio.
 () parentezo. ուղղական nominativo.
 (?) demanda punktó. սեռական genitivo.
 (!) ekkria punktó. տրական dativo.
 (« ») krampoj. հայցական akuzativo.
 կէտադրութ. interpunkcio գործիական ablativo.
 պատմական prepositivo.
 հոլով kazo.

Միջարկութիւն կամ ձայնարկութիւն

Միջարկութիւններ, որոնք արտայայտում են՝
 ա) վիշտ և ցաւ—Ho! Ve! Hove! O! աւաղ, ախոս.
 բ) զարմանք—Ha! Ho! ահ, ախ, օհօ, պահօ.
 գ) ստիպումն—Nu! Nudo! դէհ, հապա.
 դ) ուրախութիւն—Hura! ուրա.
 ե) արհամարհանք—Fi! փհհ. թիհհ.
 զ) կոչ, կանչելը—Hej! էյ, հէյ.
 է) արգելք—Ts? Te! փըշտ.

Բացի այս գործածութեան մէջ են նաեւ tik-tak, (տրտի), ku-ku! (կկուի), miaü-miaü! (կատուի), haühaü! (շանը), paf! (pafi դէնք պարպել բառից), frap-frap! (թրխկ-թրխկ, frapi թրխկացնել), šmac! պաշ, (šmaci պաշել). halt! (կոց, կանգնիր, halti կանգնել, տեղումը մնալ) marš! (գնա. marši քայլել):

ANEKDOTO I ԱՆԵԿԴՈՏ

Unu advokato, tre malgranda, venis juĝejon, por defendi la aferon de sia kliento. Alia advokato, vidante lin, demandis, kiu li estas. Tiu respondis. Tiam la unua ekkriis.—Kio? tia malgranda advokato? mi ja povas vin kaŝi en mian poŝon!—Vi povas, trankvile diris tiu, kaj tiam en via poŝo estos pli da saĝo, ol en la kapo.

advokato *փաստաբան.*ja *չէ որ.*defendi *պաշտպանել.*saĝo *խելք.*kaŝi *պահել, թաղցնել.*

ANEKDOTO II ԱՆԵԿԴՈՏ

Unu generalo volis rigardi, kiel oni nutras la soldatojn. Neatendite li venas en la soldatan kuirejon. Sur la korto li renkontas du soldatojn, kiuj portas kaldronon.—Haltu! li ordonas alportu kuleron!—Sed, Via Generala Moŝto... komencas la alkurinta adjutanto... Silentu! krias la generalo. Li prenas kuleron.—Levu la kovrilon! Lia ordono estas plenumata. Li ĉerpas per la kulero la fluidaĵon, provas kaj kun abomeno kraĉas.—Kio tioĉi estas? ĝi estas tia supo? ĝi estas kotaĵo!—Jes, Via generala Moŝto, murmuretas la timigita adjutanto, mi tion ĉi ja volis diri al vi.

(M. Solovjev).

soldato *զինուոր.*provi *համբուսնել (փորձել).*halti *կանգ առնել.*abomeno *զզուանք.*kovri *ծածկել.*kraĉi *թքել.*adjutanto *ադիւտանտ (սպայ).*koto *ցեխ.*ĉerpi *հանել զերցնել (ջուրը).*murmuri *քրթնել, փրնթ.**փրնթալ.*

LA FEINO

Unu vidvino havis du filinojn. La pli maljuna estis tiel simila al la patrino per sia karaktero kaj vizaĝo, ke ĉiu, kiu ŝin vidis, povis pensi, ke li vidas la patrinon; ili ambaŭ estis tiel malagrablaj kaj tiel fieraj, ke oni ne povis vivi kun ili. La pli juna filino, kiu estis la plena portreto de sia patro laŭ sia boneco kaj honesteco, estis krom tio unu el la plej belaj knabinoj. kiujn oni povis trovi.

Ĉar ĉiu amas ordinare personon, kiu estas simila al li, tial tiu ĉi patrino varmege amis sian pli maljunan filinon, kaj en tiu sama tempo ŝi havis teruran malamon kontraŭ la pli juna. Ŝi devigis ĝin manĝi en la kuirejo kaj laboradi senĉese. Inter aliaj aferoj tiu ĉi malfeliĉa infano devis du fojojn en ĉiu tago iri ĉerpi akvon en tre malproksima loko kaj alporti domenan plenan grandan kruĉon.

En unu tago, kiam ŝi estis apud tiu fonto, venis al ŝi malriĉa virino, kiu petis ŝin, ke ŝi donu al ŝi trinki. „Tre volonte, mia bona“, diris la bela knabino, Kaj ŝi tuj lavis sian kruĉon kaj ĉerpis akvon en la plej pura loko de la fonto kaj alportis al la virino, ĉiam subtenante la kruĉon, por ke la virino povu trinki pli oportune. Kiam la bona virino trankviligis sian soifon, ŝi diris al la knabino: „Vi estas tiel bela, tiel bona kaj tiel honesta, ke mi devas fari al vi donacon“ (ĉar tio ĉi estis feino, kiu prenis sur sin la formon de malriĉa vilaĝa virino, por vidi, kiel granda estos la ĝentileco de tiu ĉi juna knabino). „Mi faras al vi donacon“, daŭrigis la feino, „ke ĉe ĉiu vorto, kiun vi diros el via buŝo eliros aŭ floro aŭ multekosta ŝtono“.

Kiam tiu ĉi bela knabino venis domon, ŝia pat-

rino insultis ŝin, kial ŝi revenis tiel malfrue de la fonto. „Pardonu al mi, patrino“, diris la malfeliĉa knabino, „ke mi restis tiel longe“. Kaj kiam ŝi parolis tiujn ĉi vortojn, elsaltis el ŝia buŝo tri rozoj, tri perloj kaj tri grandaj diamantoj. «Kion mi vidas!», diris ŝia patrino kun grandega miro. «Sajnas al mi, ke el ŝia buŝo elsaltas perloj kaj diamantoj, De kio tio ĉi venas, mia filino?» (Tio ĉi estis la unua fojo, ke ŝi nomis ŝin ŝia filino). La malfeliĉa infano rakontis al ŝi naive ĉion, kio okazis al ŝi, kaj, dum ŝi parolis, elfalis el ŝia buŝo multego da diamantoj. «Se estas tiel», diris la patrino, mi devas tien sendi mian filinon. Marinjo, rigardu, kio eliras el la buŝo de via fratino, kiam ŝi parolas; ĉu ne estus al vi agrable havi tian saman kapablon? Vi devas nur iri al la fonto ĉerpi akvon; kaj kiam malriĉa virino petos de vi trinki, vi donos ĝin al ŝi ĝentile.»

«Estus tre bele,» respondis la filino malĝentile, «ke mi iru al fonto!»—«Mi volas ke vi tien iru», diris la patrino, «kaj iru tuj!» La filino iris, sed ĉiam murmurante. Ŝi prenis la plej belan arĝentan vazon, kiu estis en la loĝejo. Apenaŭ ŝi venis al la fonto, ŝi vidis unu sinjorinon, tre riĉe vestitan, kiu eliris el la arbaro kaj petis de ŝi trinki (tio ĉi estis tiu sama feino, kiu prenis sur ŝin la formon kaj la vestojn de princino, por vidi, kiel granda estos la malboneco de tiu ĉi knabino). «Ĉu mi venis tien ĉi,» diris al ŝi la malĝentila kaj fiera knabino, «por doni al vi trinki? Certe mi alportis arĝentan vazon speciale por tio, por doni trinki al tiu ĉi sinjorino! Mia opinio estas: prenu mem akvon, se vi volas trinki.»—«Vi tute ne estas ĝentila,» diris la feino sen kolero. «Bone, ĉar vi estas tiel servema, mi faras al vi donacon, ke ĉe ĉiu vorto,

kiun vi parolos, eliros el via buŝo aŭ serpento aŭ rano.»

Apenaŭ ŝia patrino ŝin rimarkis, ŝi kriis al ŝi: «Nu, mia filino?»—«Jes, patrino», respondis al ŝi la malĝentilulino, eljetante unu serpenton kaj unu ranon. —«Ho, ĉielo!» ekkriis la patrino, «kion mi vidas? Ŝia fratino en ĉio estas kulpa; mi pagos al ŝi por tio ĉi!»—Kaj ŝi tuj kuris bati ŝin. La malfeliĉa infano forkuris kaj kaŝis sin en la plej proksima arbaro. La filo de la reĝo, kiu revenis de ĉaso, ŝin renkontis; kaj, vidante, ke ŝi estas tiel bela, li demandis ŝin, kion ŝi faras tie ĉi tute sola kaj pro kio ŝi ploras.—«Ho ve, sinjoro, mia patrino forpelis min el la domo.»

La reĝido, kiu vidis, ke el ŝia buŝo eliris kelke da perloj kaj kelke da diamantoj, petis ŝin, ke ŝi diru al li, de kie tio ĉi venas. Ŝi rakontis al li sian tutan aventuron. La reĝido konsideris, ke tia karablo havas pli grandan indon, ol ĉio, kion oni povus doni dote al alia fraŭlino, forkondukis ŝin al la palaco de ŝia patro, la reĝo, kie li edziĝis je ŝi. Sed pri ŝia fratino ni povas diri, ke ŝi fariĝis tiel malaminda, ke ŝia propra patrino ŝin forpelis de si; kaj la malfeliĉa knabino, multe kurinte kaj trovinte nenion, kiu volus ŝin akcepti, baldaŭ mortis en angulo de arbaro.

Բ ա ն ծ ր

feino <i>Ֆէյա (ոգի).</i>	ordinare <i>առհասարակ.</i>
vidvo <i>այրի աղամարդ.</i>	persono <i>անձնաւորութիւն.</i>
simila <i>նման.</i>	teruro <i>սարսափ.</i>
karaktero <i>բնաւորութիւն.</i>	senĉese <i>անընդհատ.</i>
ambaŭ <i>երկուս միասին.</i>	kruĉo <i>կուժ, սափոր.</i>
fiera <i>հպարտ.</i>	fonto <i>աղբիւր.</i>
honesta <i>ազնիւ.</i>	teni <i>բռնել.</i>

donaci նուէր տալ.
 forme ձև, կերպարանք.
 gentila քաղաքավարի.
 daŭri շարունակել.
 multekosta թանկագին.
 pardoni ներել.
 resti մնալ.
 elsalti շուրջ թռչել.
 perlo մարգարիտ.
 diamanto ադամանդ.
 miro զարմանք.
 saĵni երևալ, թուալ.
 nomi անուանել.
 naive միամտաբար.
 okazi պատահիլ.
 fali ընկնել (մի տեղից).
 kapablo ընդունակութիւն.
 arĝento արծաթ.
 vesti հագցնել.

LA VOJO

Tra densa mallumo briletas la celo.
 Al kiu kuraĝe ni iras.
 Simile al stelo en nokta ĉielo,
 Al ni la direkton ĝi diras.
 Kaj nin ne timigas la noktaj fantomoj,
 Nek batoj de l'sorto, nek moko de l'homoj.
 Ĉar klara kaj rekta kaj tre difinita
 Ĝi estas, la voj' elektita.
 Nur rekte, kuraĝe kaj ne flankigante
 Ni iru la vojon celitan!
 Eĉ guto malgranda, konstante frapante,

princo իշխան.
 speciale յատկապէս.
 serpento օձ.
 rano գորտ.
 rimarki նկատել, տեսնել.
 ĵeti գցել, ձգել.
 kulpa մեղաւոր.
 plori լաց լինել.
 peli քշել (վռնդել).
 aventuro արկած, պատահար.
 konsideri գլխի ընկնել,
 հասկանալ.
 indo արժանիք.
 doto օժիտ.
 konduki տանել, առաջ-
 նորդել.
 palaco արքունիք.
 propra սեփական.
 angulo անկիւն.

Traboras la monton granitan.
 L'espero, l'obstino kaj la pacienco—
 Jen estas la signoj, per kies potenco
 Ni paŝo post paŝo, post longa laboro,
 Atingos la celon en gloro.

Ni semas kaj semas neniam laciĝas,
 Pri l'tempoj estontaj pensante.
 Cent semoj perdiĝas, mil semoj perdiĝas,—
 Ni semas kaj semas konstante.
 «Ho, ĉesu!» mokante la homoj admonas,—
 «Ne ĉesu, ne ĉesu!» en kor' al ni sonas;
 «Obstine antaŭen! La nepoj vin benos,
 Se vi paciencce eltenos.»

Se longa sekeco aŭ ventoj subitaj
 Velkantajn foliojn deŝiras,
 Ni dankas la venton, kaj, repurigataj,
 Ni forton pli freŝan akiras.
 Ne mortos jam nia bravega anaro.
 Ĝin jam ne timigos la vento, nek staro,
 Obstine ĝi paŝas, provita, hardita,
 Al cel' unu fojon signita!

L. Zamenhof.

Բ ա ն ե ղ

vojo ճանապարհ.
 celo նպատակ.
 lumo լոյս.
 kuraĝe համարձակ.
 stelo աստղ.
 direkto ուղղութիւն.
 fantomo ուրուական, ցնորք
 sorto վիճակ, բաղդ.
 moko ծաղր.
 klara պարզ.
 rekta ուղիղ.
 difini որոշել.
 elekti ընտրել.
 flankiĝi մի կողմ թեքուիլ.

guto *կաթիլ*. admoni *յորդորել*.
 konstante *մշտապէս*. soni *ձայն արձակել*.
 frapi *զարնել*. *խփել*. beni *օրհնել*.
 trabori *ծակել*. elteni *տանել (համբերել)*.
 monto *սար, լեռ*. seka *չոր*.
 granito *գրանիտ (հնք)*. subita *անսպասելի*.
 pacienco *համբերութիւն*. velki *թառամել*.
 potenco *զօրութիւն*. deširi *պոկել*.
 pašo *քայլ*. forto *ոյժ*.
 atingi *հասնել (նպատակի)*. freša *թարմ*.
 gloro *փառք*. akiri *ձեռք բերել*.
 semi *ցանել*. brava *կարիշ, սրտոտ*.
 laciği *յոգնիլ, հալից ընկնել*. anaro *խումբ*.
 perdi *կորցնել*. hardi *դիմացկուն լինել*.
 ĉesi *դադարել*.

RIMEDO KONTRAŬ LA ESPERANTISMO.

Eu unu urbeto en gaja societo oni parolis pri la ĥolero kaj pri la novaj rimedoj kontraŭ ĝi. En la societo sin trovis ankaŭ unu kuracisto kaj unu juna homo, kies sola celo en la vivo estis bone manĝi, bone trinki kaj amuzi fraŭlinojn, kaj kiu pensis pri si, ke li estas eksterordinare sprita, kaj amis ĉion kritiki, nenion sciante. Kiam la kuracisto rakondatis pri la novaj rimedoj kontraŭ la ĥolero, la junulo interrompis lin kaj diris:—Vi havas rimedojn kontraŭ ĉiuj malsanoj; sed ĉu via scienco trovis jam ankaŭ efikajn rimedojn kontraŭ la plej nova malsano, kiu nun vastiĝas en la mondo—kontraŭ la esperantismo?—Kio estas esperantismo? demandis unu fraŭlino.—Esperantismo, respondis la junulo kun mieno de granda scienculo, estas aliĝado al la nove elpensita lingvo, kiu havas la nomon «Esperanto». Tiu ĉi malsano konsistas en tio, ke

homoj, kiuj ofte ĝis nun estis tute prudentaj, ricevas atakon de frenezo kaj komencas lerni la novan lingvon; ili ricevas varmegon, kaj en la deliro, kaŭzita de tiu ĉi varmego, ili komencas paroli pri la «estonteco», pri la «frateco de la popoloj» k. t. p.; ekster tio ili ricevas la tre danĝeran pasion infektis per sia malsano kiel eble pli da aliaj homoj, kaj en tio ĉi kuŝas la plej granda danĝero de tiu ĉi malsano. Oni diras, ke tiu-ĉi malsano infektis jam multajn urbojn kaj landojn. Ĝu vi elpensis jam ian rimedon kontraŭ tiu ĉi malsano, sinjoro doktoro?—Jes, respondis la kuracisto (kiu okaze mem estis esperantisto), mi profunde esploris tiun ĉi malsanon kaj mi havas kontraŭ ĝi tre efikan rimedon. La baciloj de tiu ĉi malsano portas sin en la radioj de la suno, kaj en mallumo ili ne povas vivi; tial la plej bona rimedo kontraŭ la esperantismo estas: sidi ĉiam en profunda mallumo kaj allasi al si nenian radion de la suno.

(El la «Fundamenta Krestomatio»).

Բ ա ն ե ը

rimedo *միջոց*. varmego *տաքութիւն (հիւ)*.
 kuraci *բժշկել*. deliro *զառանցանք*.
 amuzi *զուարճացնել*. kaŭzi *պատճառել*.
 sprita *սրամիտ*. bacilo *բացիլ, մանրէ*.
 interrompi *ընդհատել*. estonteco *ապագայ*.
 efiki *ներգործել*. danĝera *վտանգաւոր*.
 vastiği *տարածուկ*. pasio *ցանկութիւն (կիրք)*.
 aliği *միանալ (մի բանի հետ)*. infekti *վարակել*.
 prudenta *խելացի*. profunda *խոր*.
 atako *հարուած (յարձակում)*. esplori *հետախուզել, քննել*.
 frenezo *խելագարութիւն*. radio *ճառագայթ*.

*
*
*

Vi parolas lingvon nekonatan
Ne komprenas, kion diras mi:
Tamen, frato, kanton nun faratan
Gaje kanti povas ambaŭ ni.

Ne atendu—ĉiu minuteto
De mallonga vivo flugas for,—
Lernu kun malmulta laboreto
Lingvon, kiun amos via kor'!

K. Svanbom.

PATRO NIA

Patro nia, kiu estas en la ĉielo, sankta estu Via nomo, venu reĝeco Via, estu volo Via, kiel en la ĉielo, tiel ankaŭ sur la tero. Panon nian ĉiutagan donu al ni hodiaŭ kaj pardonu al ni ŝuldojn niajn, kiel ni ankaŭ pardonas al niaj ŝuldantoj; ne konduku nin en tenton, sed liberigu nin de la malbono, ĉar Via estas la regado, la forto kaj la gloro eterne. Amen!

Ŭիչաժանցներ եւ նախաժանցներ

—ac—*ցոյց է տալիս անարգանք և ստորացում.*
homoj *մարդիկ.* homaĉoj *մարդուկներ:*

—ad—*տեղումը, բազմանգամություն.* pafi
գէնք պարպել, pafadi գինակոծել:

—aj—*որիէ նիւթից գոյացած, որոշ յատկու-*
թեամբ. ŝafo *ոչխար, ŝafajo ոչխարի միս.*

—an—*անդամ, բնակիչ, մի բանի հետեղ.* urbo
քաղաք, urbano քաղաքացի, Kristo Քրիստոս, kristano
քրիստոնեայ:

—ar—*միատեսակ առարկաների համախմբում.*
arbo *ծառ, arbaro անտառ:*

—bo—*ամուսնութեամբ ձեռք բերած բարեկա-*
մութիւն. patro *հայր, bopatro աներ, սկեսայր:*

—ĉj—*փաղաքշական կրճատում.* Pefro *Պետրոս,*
Peĉjo *Պէտո, Alĉjo Ալէքսանդր:*

dis—*ցրումն, մաս-մաս լինելը.* iri *գնալ, disiri*
ցրուել:

—ebl—*կարելիություն (կարելի լինելը) fleski*
ձկել, fleskebla ձկուն:

—ec—*յատկություն կամ դրություն (վերացական)*
blinda *կոյր, blindeco կուրություն.*

—eg—*մեծացում և ուժեղացում.* pafilo *հրացան,*
pafilego *թնդանութ:*

—ej—*տեղ, որ նշանակուած է մի բանի համար.*
preĝi *աղօթել, preĝejo եկեղեցի:*

—ek—*գործի սկիզբը, սկիզբարթը.* memori *յի-*
շել, ekmemori յանկարծ յիշել:

—em—*ենթարկումն, սովորություն ունենալը.*
babili *շատախօսել, babilema շատախօս:*

—er—*միակություն, մի հատ.* sablo *աւաղ, sab-*
lero աւաղի հատիկ:

—estr—*վարիչ, կառավարիչ.* ŝipo *հաւ, ŝipestro*
հաւապետ:

—et—*առարկայի փոքրացումը, աստիճանի թու-*
լացումը. lago *լիճ, lagetito լճակ:*

ge—*երկսեռ.* patro *հայր, gepatroj ծնողներ:*

—id—*զաւակ, սերունդ.* bovo *եղն, bovido հորթ:*

—ig—*ստիպել մի բան անել, մի բան դարձնել.*

varma *տաք, varmigi տաքացնել:*

—ig—*մի բան դառնալ.* naski *ծնել, naskigi ծնուել:*

—il—*գործիք.* kombi *սանր, kombilo սանրիկ:*

—in—*իգական սեռ.* patro *հայր, patrino մայր:*

—ind—*արժանիք.* ami *սիրել, aminda սիրարժանի:*

—ing—՝ առարկայ, որի մէջ մի բան կարելի է
դնել. kandeló մոմ, kandelingo աշտանակ:

—ism—՝ (միջազգային գործածութեան համաձայն).
patrioto հայրենասէր, patriotismo հայրենասիրութիւն:

—ist—՝ մարդ, որ պարապում է որև բանով. boto
կօշիկ, botisto կօշկակար:

mal—՝ անպայման հակադրութիւն. bona բարի,
malbona չար. seka չոր, malseka թաց:

—nj—՝ իգական փաղաքշական մասնիկ. Mario
Մարիամ, Manjo Մանեա:

re—՝ կրկին, յետ. doni տալ, redoni վերադարձնել:

—uj—՝ 1) առարկայ, որի մէջ մի բան է պահուած.
mono դրամ, monujo քսակ. 2) բոյս որ պտուղ է բե-
րում. pomo խնձոր pomujo խնձորենի. 3) երկիր որևէ
ազգի. armeno հայ, Armenujo Հայաստան:

—ul—՝ մարդ որևէ յատկութեամբ. bela գեղեցիկ,
belilo գեղեցկադէմ մարդ:

—um—՝ գործ է անում, երբ մի բան կազմելիս
նշ մի միջաձանց յարմար չի գալիս. օր. kolo վիզ,
kolumo օձիք, nazo քիթ, nazumo ակնոց-պէսնէ:

Խնդրում ենք ուղղել հետեւեալ կարեւոր սխալները.

էջ 6	տող 2	frafoj	պիտի լինի՝	fratoj.
» 11	» 21	ĝepatroj	» »	gepatroj
» 18	» 4	—ce—	» »	—ec—.

<< Ազգային գրադարան

NL0240712

Արմ.

2-4546a

Պատրաստում են ազգաբնակչության համար

ՀԱՅԿ ՏԷՐ-ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՐԵԱՆԻ

1. Բանալի «Էսպերանտո» լեզուի
2. Բառարան Էսպերանտո-Հայերէն.
3. Բառարան Հայերէն-Էսպերանտո.

Հասցէն՝ Թիֆլիս I արական Գիմնազիա «Էսպերանտո» ընկերութեան, կամ Тифлисъ, „Кавказскому Обществу Эсперанто“, I-ая мужская гимназія.

PRESEJO „PROGRESO“

102 Mihajlovskaja strato 102

Oni akceptas diversajn mendojn ĉiulingvaj kaj
Esperantaj.

ESPERANTA PIEDVESTVENDEJO

„E S P E R O“

18 Mihajlovskaja strato 18

Plemumas diversajn mendojn malkare. Oni parolas kaj
korespondas esperante.

STUDANTO,

fininta Komercean lernejon je ora medalo

SERĈAS LECIONOJN.

Orbeljanovskaja str. Telegrafnij t. 4. V. Sirunjan.